

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

Udazkeneko solasaldiak

«Niri, bada, harrigarriro, Nestor Basterretxea deritzat»

«Niri, bada, harrigarriro, Nestor Basterretxea deritzat, 1924ean jaio nintzelako eta, garai hartan, Primo de Rivera diktadoreak haurrak euskal izenaz bataiatzen uzten ez zuelako. Bermeon jaio nintzenean, ene aitak ezarri zidan izen grekoa da. Badakusazunez, denok jaiotzen gara tokiak eta garaia markaturik».

Hitz garbi, argi eta borobil hauez ekin zion, Bermeon jaio eta orain Ondarribian bizi den eskultoreak bere bakarriketa-elkarriketari, San Telmo Museoan "serie cosmogónica vasca" izenez egin duen erakusketa buruz. Lan kopuruz eta kalitatez garrantzi handiko den erakusketa Euskal Herriko beste hiriburuetan ere eginen da eta, bereziki gomendatzen diogu irakurleari, ikusterat joan dadiela. Gipuzkoako jendea erruz izan da erakusketa horretan, milaka pertsonak ikusi du.

"Bermeotarra naizela diotsut (bermeotar frango ezagutzen dudala esaten diot eta barne-bultzada berezikoak direla) eta sakonean euskaldun naizenez, sentitzeko eta izateko gogoia dut, ahal bezain osoki.

Alderdi honetatik, gure bide zahar horietatik ibiltzera bultzatua naizela iruditu zait, obra moderno bat egiten jarrai baitezaket historian sakonki erroturik. Ene odolean funtsaturik, nirea dudak zerbaitean aurrera eginaz, jarraitu nahi nuke ene obra egiten. Bestalde, mythoen munduaz egin dut topo, zaharrak izanik ere, bai baitute egungo egoera frangoren antza.

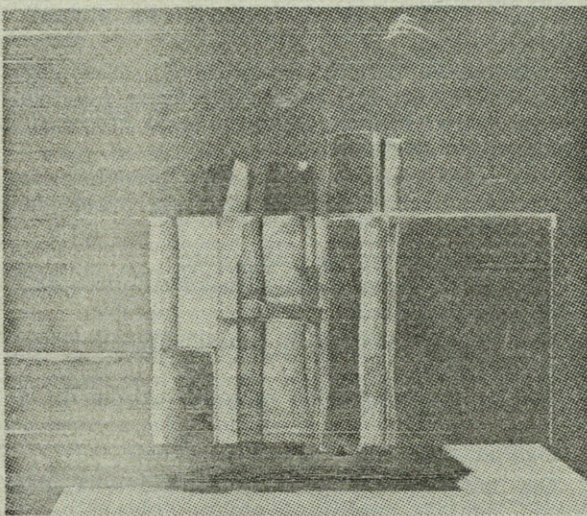
Nire obra berriro planteatu diot nire buruari eta horrexegatik itzuli naiz hasierara, sorrerara, mytho-etara. Hutsetik hasi nahia da. Horregatik joan naiz horren atzera, hasieratik hasteko. Euskaldun dena hedatu, unibersalizatu nahi nuke. Tribu bateko seme naizela uste dut eta horregatik unibersala.

Orain arte estetika hutsetik abiatu naiz. Espazioarekin, denbora, joku edo ejerjizio hutsa zen; baina, zalantzarik gabe, impersonala zen, errorik gabekoa. Orain gure herriaren subkonzientera jo nahi nuke».

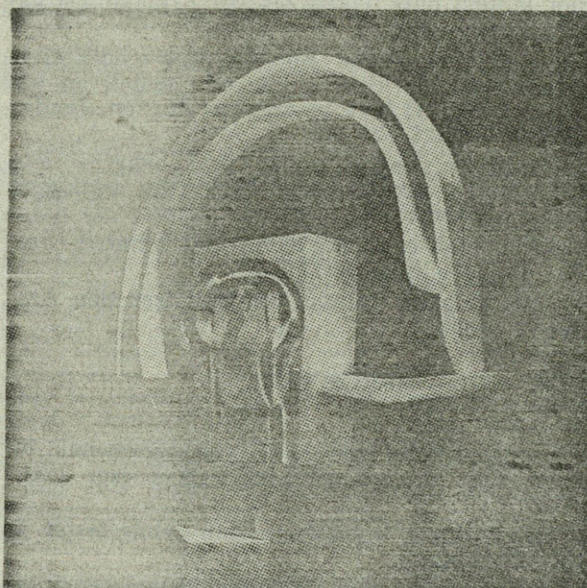
Anitz pertsona hurbiltzen zaio Nestorri zorionak ematera eta bere obraren esannahia edo mintzairaz galdezka. Nik ere galdatu diot horretaz. Nestorrek bururakizun garbiak ditu eta zalantzarik gabe ihardesten du.

"Arteak interesatzen zait eta ez nago estetik mintzaira sakrifikatzeko; enetzat, narratiba du gutiena. Dena dela, etnografo, etnologo edo estetalariei irakurri dizkiedan zatiak eskaintzen dizkiot publikoari, ene datorik barnekonak alegia, nire obren irakurketa erraztearren. Bestalde, ikusleak horrela epai dezake ene iduripen sortzailea. Alderdi didaktiko hau garrantzizkoa dela uste dut eta, euskal artistaok maiz ahanzi ohi dugula.

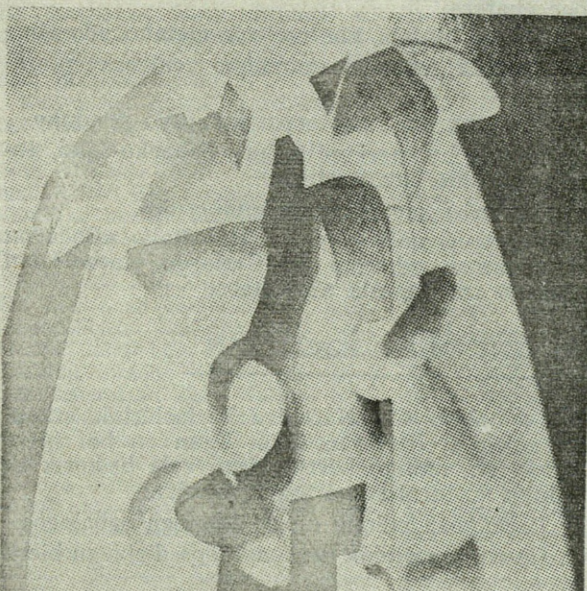
Erakusketa honi orain arteko beste eneak baino herrikoialagoa izan dela deritzat, haiek abstrakzioagoak baitziren. Artistak herriagandik bereziak bizi gara eta guri, artistaoki, ahalik eta gehienek onar gaitzen interesatzen zaigu. Eskultura zerbaite kulturala da, eta helburutzat, publikoan azaltzea du. Horrexegatik, herriko diren gauzen grina honetan, herrikoak diren elementuak erabili ditut: area, trikuharri, lauburu, kaja, hiruortz eta goldea, ilargia. Horietan jartzen dut ene irudimena eta sormena.

Argizaiola

Idittu

Ostadar

NON ZER

- KONTZEJAL BERRITZEA
Trintxerpe 3 garrenean
- KOLONIALISMOAREN MUGAK
Larresoro 5 garrenean
- DIALEKTIKA BATEN IKASPIDEAK
Ansola 5 garrenean
- OHAR BATZUK ESKUINAZ ETA
EZKERRAZ
Azurmendi 6 garrenean
- DONOSTIAKO ZINE JAIALDIA
Unanue 7 garrenean

D. Jose Migel Barandiaranen Dikzionarioak dakartzien 21 jainkotatik 15 hautatu ditut. Mari ez dut egin, gaintitzen bainau; azken momentuan eginen dut, lanaren burutze bezala; hala ere marraztua dut. Nabari da emazteki bat dela, aire dotore bat baitu eta irudiak soineko antzeko bat ukanen du. Liraina izango da eta figuratiboa ez izan arren, igerriko zaio Mari dena.

Eskulturak ez ditut inoiz ttikian egiten, handian marrazten ditut alderdi batetik eta bestetik eta, pixkanaka eginez joaten naiz; horretarako ikus-entzuteko medio guziez baliatzen naiz: zinea, diapositiba, musika, proiektoreaz".

Eskultorea euskaldun lerdan bat da, bizkar zabala; badaki zer nahi duen eta norantz doan bere eskulturarekin. Gaur eskulturak liluraturik du. Euskaldun izateak, bai honi bai honen adiskide min Oteizari, jokaera eta betekizun zenbait ekarri die. Proiektu handietatik urundu ditu baina sakonagoak eta unibersalagoak egin dituzte.

"Eskultura sorta hau ez nuen inoiz egiten Argentinan. Formak, koloreak, paisajeak pittinka niregan sartzen ari dira. Sorta hau garrantzi handikoa da, ene bizitzan egin dudak pertsonalena baitut. Berriro beharrez egin dut, 50 urte baititut eta, zerbaite utzi behar nion ene Herriari.

Ez dakit euskaraz baina gauza euskaldunak egiten ditut: "Ama Lur" eta "Pelotari" filmak, eskulturak, zeramika eta, gainera, euskara ikastetokan naiz. Hala ere, eskulturan euskeraz pentsatzen dudalakoa nago. Nik artea dut nire kezka adierazteko erarik logikoena.

Jainkoeen irudi sorta hau bukatzean, beste bat egiteko asmoa dut dantzari buruz eta beste hirugarren bat euskal kirolez, ni neu kirolaren aurka egon arren, jendea banatzen baitu. Inoiz 100 eskultura nere esku baldin euki badituzt, New Yorkera joanen naiz eta horrela Euskal Herriko sail edo alderdi bat finkatuko da han. Aldez aurretik, Bilbaon, Iruñean, Barcelonan eta Madriden erakutsiko ditut.

Zenbait eskultura (originalak ez, baizik Alsasun edo Madriden egiten dizkidaten kopiak) industrial batzuek eta Banku batzuek erosi dizkide, eta beste zenbait, Sevillako Egungo Artearen Museora joan da. Nire obrak balio dezakete 4.000 ptatik 400.000 ptaraino. Oraino ez naiz bizi izan eskulturatik, baizik muebleak eta beste zenbait gauza industriarako diseñatetik. Industrialek eta Bankuek guti laguntzen dute hemengo artea; kontseilurik ez dutelako eta tekniko artistikoak falta direlako da. Katalanek, honetan beste gauza askotan bezala, anitz urtefako aurea hartzen digute.

Bitartean, ehundaka pertsona dabil begira haren obrak irakurri. Horietariko asko gazte, burulangile, kantariak edota herriko jende soila, mundu indartsu eta irudimenezko honetan sartzeko ahaleginak egina. Ahitu egin dira programak eta... Nestor pozik dago. Nestorrek bere antzinako erroak aurkitu ditu eta, XX mendeko eskultur-mintzairan herriari ematen saiatzen da. Arriskua ala errealitatea?

EDORTA KORTADI OLANO

GURE LEIHATILATIK

SEGALARIAK

IBAIERTZi utzi genion lehengoan «gure leihatala», Merezi zuen, Ondo baino obeto eman zigun ZEPAI SARIKO txapelketaren berri.

Baina ez genuen «Segalarien Txapelketaren» gorabeherik aipatzerik izan. Berandu antzean bederen merezi du zertxobait esatea.

Lau segalarik jokatu zuten txapelketa ontan. Joxe Aierbek, Ataungoak, 30 urte eta 74 kilo-

koak. Txomin Alkortak, Usurbilkoak, 19 urte eta 77 kilokoak.

Joxe Aburuzak, Oiartzungoak, 32 urte eta 78 kilokoak.

Jexux Mari Orbegozo, Arria IIIak, Azpeitikoak, 25 urte eta 89 kilokoak.

Segalari bakoitzak 1.529 metro kuadrado ebaki behar zituen.

Iru pusketan zegoen zatiturik saila: lehenengoak 285 metro zituen, bigarrenak 537 eta irugarrenak 706.

Ogeiren bat minutu beranduago asi zen jokoak. Bostak eta ogeian, alegia.

«Txotx» egin zen nor non jardun segan. Ez zegoen alde aurretik ezer erabakirik. Inork ez zekien nork aurkitu zezakean oztoporik aundiena.

Sariak: 25.000 pezetakoa, 18.000koa, 15.000koa eta 13.000koa ziren.

Bezperan ehun ogeiri zegoen dirua Aierberen alde.

Arria IIIak lurrean sartutako burni pusketakin topo egin zuen bi aldiz asita berehalaxe. Bi sega ondatu zituen. Erretiratu egin zen besterik gabe.

Jokoak galdu zuen animaziotik alako zertxobait oker onekin, baina aurrera jarraitu zuen beste iurrekin.

Oiartzungo Aburuzak, «Sagar-Gazte» deritzanak kendu zien aurreneko saioan alderik aundiena beste biei. Onen alde jarri zen berehalaxe dirua ehun ogeiri.

Bigarrenkoa, Aburuzak eta Aierbek, batera amaitu zuten.

Baina irugarrengoa, usurbildarrak jan zizkien ordura arteko alde guztiak. Alere azkenera arte inork ez zuen uste alakorik gerta zitekeenik.

Irugarren sailean Aierberen lekuan belar astunagoa zegoen beste bietan baino. Aburuzari ere ondatu zitzaion asieran burni batekin sega.

Oiek denak gogoan edukiarren usurbildarra, Txomin Alkortak, segalari bikaina azaldu zitzaigun. Txapeldun, alazankoa!

Bazekian zerbait «jokoa ez da errenta» esan zuenak. Joko gehienetan gertatzen da zerbait. Denetan ohi da nahiko zikinkeria. Igandekoan ere ez ziren denek gustora geratu emandako erabakiarekin.

Baina bada ortaz kanpo arrigarritzko zerbait gertatua Jauregiko zelaian, Nork, zergatik eta zertarako jarri zituen burni puska aiek?

Turismo-etxeari protesta egitearren?

Ala dirua lasai jokatzearren? Alakoak bai bazekien jokoa asi bezain azkar zein segalarik oztopoak aurkituko zituen.

Lotsagarria benetan diruagatik bazen. Are lotsagarriago azio txar bat egiteagatik bakarrik bazen.

Dena dela ona markak:

Txomin Alkortak, 44 minutu eta 25 segundotan amaitu zuen bere lana.

Aburuzak, «Sagar-Gazte»k 46 eta 12tan.

Joxe Aierbek, 49 eta 36tan.

Eguraldi zoragarria Urriaren 7garrena. Segajoko bikaina. Jendea lodi.

Zein baino zein obeto jardun zen igandean. Alkortak iraupen aundia eta gazte izatea dauzka berekin. Aburuzak egokitasuna. Aierbek, berriz, zailmena.

Alere dagoeneko jo dio nahi duenari erronka Bernardo Irastorzak.

BERTSOLARIEN ETORKIZUNA

Bertsolari jaialdi bat eratu du Oiartzunen Lartaun elkartek Urriaren 21erako. Ibargain zelaian eta goizeko 11,30etan izango da.

«Bertsolarien Etorkizuna» deitura darama bosgarren jaialdi honek.

«Zurko» baserriko Joxe Joakin Urbietak «Kazkuri» zenaren omenez eratua dago.

Bertsolari aukerak dira:

Igarzabal
Gorrotxategi
Lizaso
Zabala
Garmendia
Goiburu
Ziolar
Muñoa
Zendoia...

Oiartzungo bailara guztietan egongo dira aurrez salgai sarrerak.

ENDAÑETA — MENDIZABAL

Azaroaren lauan jokatu behar zuten, baina 25era atzeratu beharra gertatu da.

«Endañeta» ez da alferkerian bizi den jokalaria. Igeltsero da eta ortan jarduten da, igeltserotzan, alegia.

Ala beharrez aldamiotik behera amildu da. Zeharo ondatua geratuko ote zen pentsatu zuen lurra jo zuenean. Baina uste baino oker txikiagoa gertatu zaito. Ez du autsirik eta gietenik. Ubeldu latzak.

Ezbehar au dela bide atzerapena eskatu du «Endañeta»k. Ez da jokora eta plazara nolanahi ateratzen den mutila. Galduko badu ere ahaleginak egitea gustatzen zaito.

Bitartean eguneko mila pezeta pasa beharko dizkio Mendizabali. Ogeita bat mila pezeta beraz guztira.

Tolosako plazan jokatuko dute.

«Endañetak» emezortzi arroako zilindroa (225 kilo) erabiliko du.

Mendizabal bigarrenak, amasei arroako zilindroa (200 kilo).

Seina minutuko iruna ekinaldi egingo dituzte.

Ogeina mila duro jokatzen dituzte.

Oso lan txarra artuko du «Endañetak» joko ontan. Bentaja aunditxoa eman diola uste dugu Mendizabali. Au ere ez bait da txorikaka.

Arrazoi zuen Endañetak «Erriald»ri aitortu zioenean: «jokotik laster erretiratu nahi nuke. Ogei arroako erria, 250 kilokoa jaso nahi nuke ortarako plazan. Ori egindakoan utzi egin behar diot lantegi oni». (Ikus Zeruko Argiako 538 garren alea).

Ezibiziotan dauka Endañetak oraindik urte batzutarako etorkizuna. Etengabe dabil, an eta emen, erriz erri bere indarrak erakusten. Jendea zorutzen eduki ohi du.

Apustuan, berriz, gaizki ibili beharra dauka, bentaja aundia eman beharrean aurkitzen bait da jokorik inork egingo badio.

Endañetak ez dauka onela ibili beharrik. Bes tela dauka nahiko arrakasta.

Ikus dezagun Tolosan zer gertatzen den Azaroaren 25ean.

ARRIA IIren ERRONKAK

Izkutatu aldia izan du «Arria» bigarrenak. Ez omen zuen negura arte jokoarekin ezer jakin nahi.

Baina negua inguratu bezain azkar laster jo du kukurruku.

«Edozein aizkolariri jokatu diot ondoren izendatzen ditudan iru lan auetako edozeinetara:

Irurogei ontzako amabi enbor ebatera.

Edo ogei kana-erdiko ebatera.

Edo berrogeita bost ontzako ogeita amar enbor ebatera.

Aukera dezala kontrarioak oietako edozein. Egurrak erdibana eramango genituzke plazara.

Emendik iru ilabetetara jokatuko genduke.

Jokoak berrogei mila duro beharko luke, guxtienez, alde bakoitzetik».

Baldintza oietan jo du kukurruku.

Erantzun nahi dionak Donostiako «Bodegon Alejandro» edukiko du Urriaren emezortzian goizeko amaiketarik amabitara.

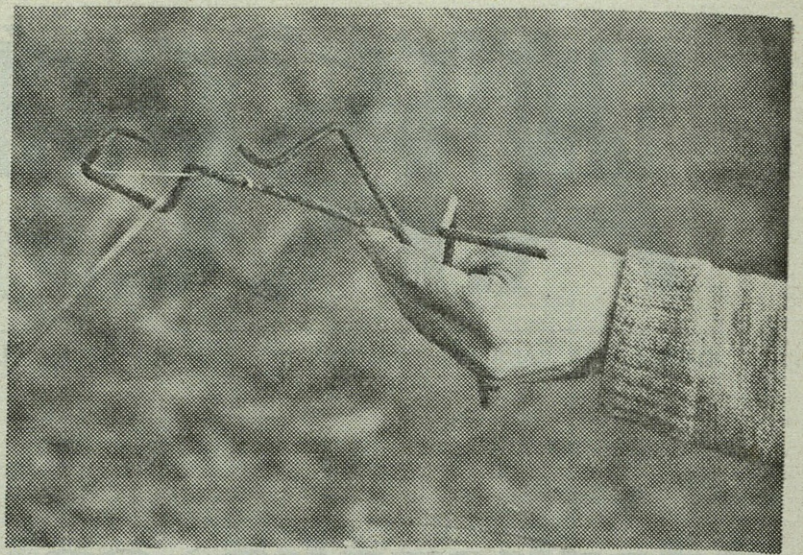
BI BERTSOLARI EZTAIETAN

Larrañaga eta Narbaiza bertsolariak ezkondu zaizkigu Urriaren 13an. Egun on bat igaro zutela eta nahiko bertsoa izan zela besterik ez dakigu au idazten ari garen garaian.

Urrengoa egingo diegu aipamen zabalagoa.

Gaurkoz zorionik beroenak opa dizkiegu bieri.

MUTIOZABAL

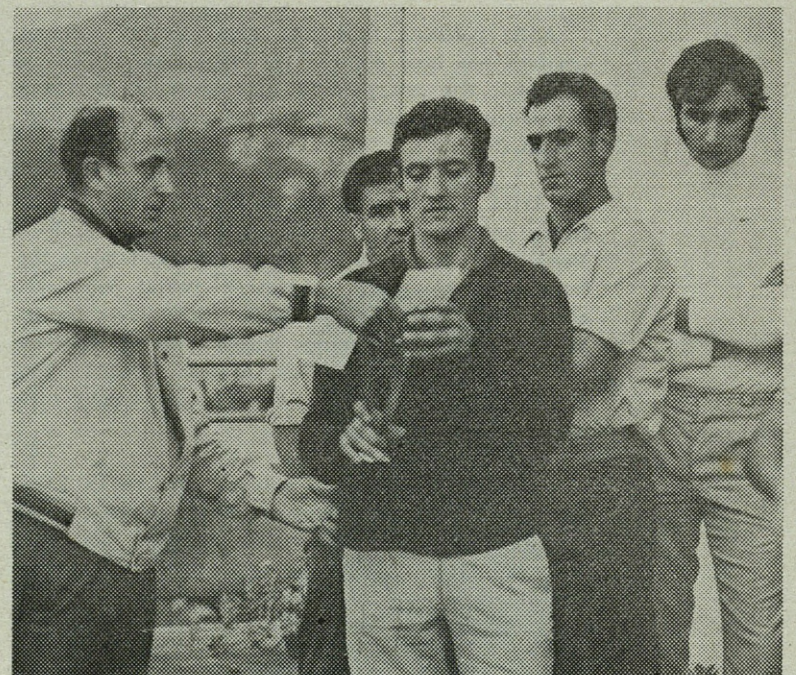
Aburuzaren sailean aurkitutako iru burniak, federadu baten eskuan

Alkortak, irabazle

Aburuzak, bigarren irten zena. Bera izan zan belarra ondoen ebaki zuena. Aspaldiko denborean ikusi izan ez den bezela

Aierbe

ITOLARRIA

Iru gauza omen dira ezer eman gabe engainatzen ez direnak: "Iurra, urdalla eta lege-gizona". Hala esan zigun tehintzat base-rritar sasi jakintsu batek.

Baina ez dugu uste urdail guztiak oso aserik dabilzanik garai hontan. Dendari batekin batera bazkaltzeko egokiera genuen orain dela amabosten bat egun. Bere dendan ikusten zuena esan zigun. "Ilauren aurren aldetik jendeak gauza asko erosten du, baina erditik atzera oso gutxi. Behar beharrezko gauzak eta haiek ere oso kontuz".

Dirurik gabe geratzen la jendea ikusten denez ilaren azkene-rako.

Ez da bat ere arritzekoa. Garestitzen ari dira etengabe behar beharrezko gauzak ere: esnea, aragia, olio, gasolina, garraioak, ikastetxeak, etxabizitzak eta abar.

Ehuneko 40 garestitu dira erosgaiak azkeneko iru urte haue-tan. Aurrean bertan batz besteko %ko -63 garestitu dira ilero. Pe-zetaren balioa, berriz, erdira jetxi da azkeneko sei urte hauetan. Eta hau guztia neurri eta zenbaki ofizialak aipatzen ditugula-rik!

Neurri batzuk artu direla bizimodua gehiago ez garestitzea-rreren?

Bai Arategian, esate baterako, zintzilik ikusiko duzu aragiaren salneurria. Baina gehixeago eskatzen dizu arakinak salda egiteko ezur batzuk direla edo koipea egiteko gizen piska bat ematen di-zulako edo aragi obexagoa jartzen dizulako edo. Zintzilik da-goen txartelak agintzen duena erosi nahi baduzu giaz eta zainez beteriko aragia etxeratuko duzu.

Berdin esan ditek, olioaz, barazkiez eta abarrez.

Non garestitzen dira? Erosleak oso garesti erosten bait ditu. Sorlekuan? Ez dirudi. Nekazariak eta abere jabeak ez bait dira aberasten. Bidean eta bitartekoen eskutan garestitzen dira ikus-ten denez.

Zenbat diru behar den bizi ahal izateko!

Eta zorioneko zergak!

Jaiotzatik asi eta ilobiratu bitarteko pauso guztiak eta bakoit-tza ordaindu beharko duzu. Norbaitek ordaindu beharko du erri-ko liburutun zure izen deiturak ezartzea. Baita zu ilobiratzeko eskuratu behar den eriotzagiria ere.

Ehiztariagiria, ezkonagiria, txoferagiria edo beste edozein agi-ri, ordaindu gabe ez duzu eskuratu.

Zergak? Etxearen jabe izateagatik, autobidean edo kalean ibiltzeagatik, jabeagoa duzun tresnengatik...

Zertarako? Eskolak debalde izateko, kaleak txukun edukitze-ko, jolastegiak jartzeko, gaixo eta zaharren etxeak jasotzeko...

Baina etengabeko eskea dakarkizu aurrak eskolatik: matrikula dela, liburuak direla, ordu bereziak direla...

Dirueska egiten zaizu kaleak berritu behar diren bakoitzean. Eman beharrak gertatzen zaizkizu etxean ezin eduki duzun gai-xoagatik.

Etengabeko eskea, atargabeko eman beharra.

Ilaren azkneean patrikak utsik eta itolarria zintzurtean.

Izan ere irabazpideak ez bait dira eman beharrak bezala gora igotzen.

Lansariak igotzeko lan aundiak artu beharrean gertatzen zara.

Zer iristeko? Lan-ituna izenpetu orduko berriro gauzak eten-gabe garestitzen ikusteko.

Nola zingira-zulo hontatik atera?

Kalegiro ikaragarria sortuz joango da. Agian, kale-egarri ho-ni, atzeratzen ari den beste auzi batean asetzeko, iraunarazi na-hiko zaio. Ez dadila euskal indarrak sakabanatzeko eta ahultzeko sare eta amu gerta.

ZAKURKERIA

Hau da politikô on batek behar duen doharik beharrezkoenetakoa. Eta hain zuzen dohai hau falta zaie euskal politikariei, ene ustez.

«Malgu, maltzur, mardul» izan behar genuela zion Urriaren 7ko alean I. Bujandak. Eta arrazoi du. Chinak ez du F.M.I. (Fondo Mo-netario Internacional) deritzan ka-pitalismoaren diru kutxa sarrera eskatzeko bat ere lotsarik izan.

Lasai bidali du Espâñara ere En-bajadorea.

Nola zuzitzen dute Maoren joko-bide hau euskal burges ttipiekin ezer jakin nahi ez duten hemengo maotarrek? Burgesierari ala eus-kaltasunari diote gorroto?

Zergatik ikastolan askatsun osoz eman nahi den erlijioaz kezkatzen dira beren seme-alabak praille-mo-jen ikastetxetara bidaltzen dituzten maotarrek?

Hau da nik dohai bezala azaldu nahi dudana zakurkeria. Zakurkeria honen bidez erein dezakete euskal soroan erdal hazia. Berehalaxe jo-ko lukete bazterra diren bezala-koak agertuko balira.

Zakurkeria hauxe behar dute eus-kal politikariek ere. Aingeru eta garbi azaldu nahi dute beti. Diren bezalakoak. Iritziak eta helburuak

bal, garbi, arrazoituak eta sendoak eduki behar ditu bakoitzak. Baina helburu hoietara irixteko bideak garbiegiak eta nabarmenegiak badi-ra berehalaxe galduko da.

Jakina zakurkeria horrek bizitza gogorra eskatzen du. Are gehiago denok ezagunak garen Herri txiki hontan. Zakurkeria honek gauza asko eskatzen du: lan isilean leher-turik, baina herrian alfer fana edu-kitzea, agian, edo salatari eta za-kurrekin harremanak izatea, behar bada, edo inork zertan dabilen he-rrian ez jakitea, edo herrian bera-rekin inor ez fidatzea, edo etsai-aren indarrak euskal sororako era-biltzen jakitea eta abar.

Beste batzutan, euskal indarrak atzetik gidatzea edo harria tira eta eskua gordetzea.

Arrisku haundiko jokabidea da, noski. Erraz erori bait ditekete etsaiaren sareetan. Horregatik iz-kutuan duen taldeak ondo zaindu eta babestu behar du lan hortara bidaldu duena. Eta aukeratu ere hortan jarduteko segurantzirik haundiena duena hautatu behar du. Zakurkeria behar beharrezkoa du-gu.

IRAOLA

I. AIUNTAMENTUEN EGITURA

Heldu zaigu neguarekin aiunta-mentu edo herriko etxe berritzea. Azaroaren hamairuan eginen da to-kirik gemienetan lenendabiziko hau-teskunea. Eta hurrengo bi igan-detan beste diak.

Aiuntamentua, gehienok daki-zuen bezala, alkate eta kontzeja-lez osatzen da. Alkate bat bakarra izaten da jakina. Kontzejalak or-dea (herri-gizon deitu horik) hiru, sei, bederatz, hamabi, hamabost edo hemezortzi izan litezke. Zen-baki hau aiuntamentuko jendetza-ren arabera da. Herriko txikienek (aiuntamentu badira alegia), mila bizilagun urte, hiru kontzejal bes-terik ez dute; haundixeagoek sei... eta honela hemezortzi arte. Ez bait da eta ezin daiteke gainera legez inon hemezortzi kontzejal baino geniagorik izan. Madriden eta Bar-celonan ere hemezortzi kontzejal dira, Donostian eta Iruñean be-zala.

Herririk txikien txikienek ordea, ez dira aiuntamentu izaten, baizik «kontzeju». Kontzeju mordo batek osatzen du aiuntamentua. Ez dut uste Gipuzkoan hauetakorik asko denik. Bizka eta Arabako herriak ez dakit. Baina Nafarroan oso leku askotan gertatzen da. Eta ez uste kontzejuak txiki izaten direla beti: Elizondo eta Iruñea adibidez, Baz-tango aiuntamentuak dira, eta ber-ren buruz kontzeju, nahiz handi xa-marrak izan. Gainera batzutan kon-tzeju ondasun askoren jabe izat-en da, aiuntamentua behartsu den bitartean. Kontzejuetako alkatea eta gainerako herri gizonak ere herri-tarrek aukeratuak izaten dira. Ez aiuntamentuak, ondoren esanen dudanez.

Aiuntamentuko egitura eta bere beritzearen oinarriak ere «ley de régimen local» delakoan eta bere erreglamenduan dagoz. Joan den urtean eta aurrean ere asko hitze-gin da lege honen berritu behar-raz, alkateak aukeratuak eta ez izendatuak izan behar luketelakoaz eta hola. Lege proiektu bat ere bazen, baina atzera bota zuten.

II. HERRIKO ETXEAK NOLA BER ITZEN DIREN

Kontzejalgoak sei urteko iraupe-na du. Baina ez dira aiuntamentu bateko kontzejal guztiak batera ber-ritzen edo aldatzen, bi alditan bai-zik. Eta horrela aiuntamentu ba-teko kontzejalak zenbaki pareta bal-din badira (adibidez sei edo ha-mabi) erdiak aurren bezala eta bes-te erdiak hemendik hiru urtera be-zala. Kontzejal zenbakia inparea denean berriz —hiru, bederatz, ha-mabost—, gauza pixka bat zailtzen da. Hiru kontzejal besterik ez den herrietan berez sei urtetik behin berritu beharko litzake, baina ex-sepzio asko egiten da. Bederatz, direnean, aurren bezala, hirutatik bat berritzen da; eta hemendik

hiru urtera bezala beste hirutatik biak. Aiuntamentua hamabostekoa denean berriz, bostetik bi eta bostetik hiru berritzen da txan-daka hiru urtez behin.

Alkatea berriz, zuzenki probin-tziako gobernadoreak izendatzen du. Iraupenari buruz alkateak ez du erregela bereirik; gobernado-reak nahi duenean egiten du eta nahi duenean kendu.

Kontzejalak ordea, neurri batetan behintzat, ez dira izendatuak izat-en, baizik hautatu egiten dira. Ikus dezagun bada, labur labur, noal egiten den hauteskunde hau: Kontzejal berritu beharrak beti hi-rukoa osatzen dute: hiruko bat (hiru kontzejal); hiruko bi (sei kon-tzejal); edo hiru hiruko (bederatz). Eta hau hona zergatik den, hots, lehendabiziko hirutatik bata edo hirukia famili-buru edo emakume ezkondu diren artean eta dire-nek aukeratzeko dute. Hiruko hon-tako hauta-gai edo kandidato izat-ekotan ordea beste baldintza bat-zuk ere bete behar dira: kontzejal izandua izatea ala gainerakoan al-kateak edo beste lau elhen edo orain kontzejalezkoak beren «fe-dea» eman behar diotela eta ho-lakoak. Okerrena halere propagan-dakikoa izaten da, batez ere hiri-etan; «asoziazionik» ezak eta hau-teskunde lege baten hutsak kan-

Kontzejal berritzea

didatoa bakar bakarrik uzten dute. Tarragonak esan berri duen beza-la, tankera hontan bakarrik abera-tsek egin lezakete propaganda eta hola behar lirakean hainbeste po-litiko gaitzen da. Hauteskunde le-ge bat asko ari da eskatzen, esate baterako «Criba» aldizkaria iduri hortakoa da. «Asoziacioneak» be-rriz Fraga eta Solisek ere alde di-rela diote alajainera. Nor ote da kontra?

Bigarren hirukia «sindikala» da. «Eblaze» dena edo izandua ala gai-nerakoan «enlaze» direnen «fede» duena. Herri bakoitzean diren sin-dikatoko «enlaze» guztiek hauta-tzen dute lehendabizi kontzejal be-rri bakoitzeko hamar «konpromisa-rio» eta ondoren hauek aukeratzeko dute kandidatoen artean.

Hirugarren kontzejal aldia da or-dea herrian oinarriko txikiene du-na. Hemen kandidatoak herriko kul-tura sozial «entidadeek» presenta ditzakete. Baina ondoren goberna-doreak, edo alkateak bere izenean, bereizten edo izendatzen ditu kon-tzejal berri bakoitzeko hiru. Eta hauen artean lehendik (hiru urte lehenagotik) kontzejal direnak eta sartu berri direnak hautatzen dute.

III. KONTZEJAL BERRITZE-AREN GARRANTZIA

Egia haseratik esan dezagun, hau-teskunde edo elezione hauek ez dute inongo arazorik eta korapi-lorik bereziko. Ez lezake inork ai-to nahi ta nahiezkoak direnik. Jen-deak, gehienetan, ez die kaso han-dirik egiten; eta jakina, jendeak arretaz hartzen baditu balio dute elezioneak. Ez bestela.

Baina beti ere modu guztitako iritziak badira. Bakoitzak bere arra-zinok izango ditu. Laburki saiatze-ra noa batzuenak eta besteak azaltzen, ondoren azterketa txiki banaz.

Bi dira hauteskunde honen au-rren har genitzakean posturak: Arretaz lan egin eta geure ustez herri gizonik jatorrenak aiuntamen-tura eramaten saiatu; ala ez arre-taz hartu eta bere gisa utz nahi dena sar dedin herriko etxera. Lehendabizi «apolitiko» mul-tzoarekin topo egiten dugu: «Nik ez dut politikan sartu nahi». «Po-litika, politikatik bizi direnentzat». «Ez dugu hortik janen». «Ez dugu holako estilurik behar». Aiuntamen-tua denon gauza dela erantzun ge-nezaieke; herriaren geroa —gure ondokoa— piska bat bere esku-tan dagoela; politika beharrezkoa dela eta denok nahi ta nahiez egi-ten dugula, eta abar. Alferrik! Ho-lako horiz ez dira inoiz eta inola mugitzen. Gizakiaren neurri bat falta zaie: elkartearekikoa. Ohartu behar dugu ordea gure inguruan «apolitiko» dela esaten duen eta uste duen asko politikoko pesimista edo itxaropenik gabea besterik ez dela.

Bada ordea beste mordo bat ho-lako hauteskunde hauetan ez dela saiatu behar uste duena, baina arrazoinetan oinarriturik: alferri-koak direlako edo herriko indarrei hortan saiatzeaz kalte egiten zaie-lako, eta abar. Batzutan arrazoin teoriko bat ematen da: «Konten-porizazio» bat dela, gaurko egoera-ri esku ematea alegia; erre bisio-ari laguntzea, iraultzari bideak herstutu bidenabar. Hau ez da egia osoa, baina zalantzarik gabe badu sustarai bizkor eta sendoa. Men-debaleko ezkertiarrek (Frantziako eta Italiakoek adibidez) alderdi ko-munistari erantzuten diotenaren irudi eta eredu da. Ni, egia esa-teko, ez naiz uste hortakoa. Nere iritzi legalidadea (edozein) beti hondorainotxu katu behar da eta hau bi aurpegi duen arrazoin ba-tenagatik: iraultzaren beharra —bi-de bakarra— azal dedin eta jendea ohar dedin. Urrutira joatea bada ere —teorian ari naiz orain— Allen-deren bidea egokia iruditzen zi-tzaidan, hain kementze izan ez ba-litz eta indarkeriaren arriskua bere lehen hilabetetan oinoratu balu.

Beste batzutan arrazoin praktiko bat emate nda: Eginahalak eginda ere oso zaila dela kontzealik ge-hienak herrikoak —nolabait esan behar da— izatea lortzea. Alkateak esku handia duelako, zindikatok ez direlako aterik egokiena eta ho-lakoak. Hau ere egia da. Baina bai-

ta ere elezione batetik ateratako kontzejalak beti indar «moral» ge-hiago duela izendatuak baino. As-kotan gainera, nahiz gutxiago izan, gauza batzuk lor ditzaketela, esate baterako batzarrak «ateak zabalik» izatea.

Ez da berdin gainera herrietan eta hirietan. Behar bada, herri txi-ki baterako gehiago esan nahi du eta errexagoa da ateratzen hiri ba-teko kontzejal baino.

Ematen da arrazoin gehiago ere abstentzioaren alde. Gizonak lan hortan gastatu egiten direla, erre, bukatuta gelditu. Bai; ageriko la-nak, edozein lan politikok eraba-kiak harreratzeko dizkigu eta bate-kin eta nesteakin nahi ta nahiez aurrez-aurre jarrerazi, geure burua orotara erakuserazi. Lan inportan-teago batean ari denari ez litzaioke inoiz holako leku batetara —herri-gizonetara— bulkatu behar. Eta lan garrantzitsua izan liteke alfabetat-zea, nola klub bat eratzea, nola nekazalgoko bide hestuari aterapi-de bila saiatzea...

Hauteskunde hontan parte har-tzeko alde dagoenak ere bere arrazoin bideak badituzte. Hauen ustez aiuntamentuak egin litzake lan interesgarriak herriaren onera-ko, adibidez irakaskintzari buruz (oori ikastoletaz), urbanizazioari buruz, industriari buruz eta beste gauza askotan.

Gainera hauteskunde izate hu-tsak herrien nortasunerako indarra du. Nolabait bukatu behar dugu geure herrietako jauntxokeriarekin; «kazikismoa» desegin beharra da-go behindik. Arrazoin hauei ere erantzun daikiekeela ikusteko le-hengoak gogoratzea nahikoa da. He-men ere bakoitzak hartu beharko du hobekienik iruditzen zaion pos-tura.

Ez dugu ahaztu behar ere egi-tura honek aldekoak badituela. «Organismoak» beti izandu ditu zaleak... Zergatik? Haiei galdegint!

IV. AMAIA

Hauk eta jar ez ditzakedan bes-te arrazoin batzuk dabilte egun hauetan gure herrietako berrikete-tan.

Ez; askok ez dio gauza honi ka-sorik eginen. Besteren batek bai.

Beti ere laster kontzejal mordo berria sartuko da herriko etxeta-ra. Zenbat saiatuko ote da jendea? Hirietan, aberatsak ez direnen-tzat, zaila edo alferrikakoa izanen da. Herrietan ordea zer edo zer eginen da.

Bukatzeo berriro haserako diot: Ez direla hil alabizikoak, baina toki askotan oso interesgarriak izan li-tezke. Ez dezakegu hitz «absolu-torik» erabil hontan.

Norbaitek (Harzabalek) esan zue-na:

«...nahi bada irabazi

behar da bizi»

...ahal den bizkorren iraun alegia.

Gorka Trintxerpe

zeruko
ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragol-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasun- tako errietan	350 pezeta
Atzerrietako bes- te errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez gal- detu

Salmetan (ale
bakoitza)

7 pezeta

Irarkola:

«Gráficas Navas»
A. Adoain, 1 Iruinea
D. L.: NA. 80-1963

lekeitioko berri

Irakurleak dakikeenez, azaroaren 11an, Lekeition eratuko du Euskaltzaindiak bere hileroko biltzarrak. Lekeition eratze hau Eusebio Maria Azkue zenaren oroitzapenetan izanen da, haren heriotzaren ehun urteurrena ospatuz.

Oraindik hilabete inguru falta zaigun arren, dagoeneko zertxobait jakin ahal izan dugu Lekeition eratzearen programaz. Aipa dezagun ba, gaurkoz, jakin dugun apurra, eta ondorengo asteetan saiatuko gara gauzak zehazten eta hutsunak betetzen.

● Euskaltzaindiak azaroaren 11an, eratuko duen programari buruz, diogun lehenik, goiz erdian meza izanen dela, eta, ondoren, Euskaltzaindiaren beraren hileroko biltzar itxia.

Biltzar hau amaitu bezain laster, biltzar orokorra izanen da Eusebio Maria zenaren oroiz. Azken orduan, hala beharrez edota ezin bestean aldatarik ez bada behintzat, Eusebio Erkiaga jaunak Azkue zenaren bizitzaz mintzatuko da, gizon eta olerkari zenaren aldetik azalduz. Ondoren, beste euskaltzain oso batek Erkiagaren iharduna osatuko du, Eusebio Azkueren sasoiako giroa eta euskal poesia mugimendua aipatuz.

Pentsatu ere pentsatu da iadanik, Aita Diharze «Iratzeder» aukeran mintza zitekeela gai hartaz, baina, nonbait, «Iratzeder» Afrikan zehar izan dugu arestian, eta lerro hau argitara orduko, aldiz, Erroma inguruan. Ezin jakin, beraz, azaroan Lekeition mintzo ahal izanen duenik.

● Bi hitzaldi hauen ondoren, oraintsuan jakinarazi diren Azkue Olerki Sarietako sariak banatuko dira. Guztiok dakigunez, 25.000,— ptako. lehen saria Bitoriano Gandiagak irabazi du, eta, honez gainera, Arantza Urretabizkaia eta Xabier Leteri «acesit» bana erantsi zaie.

Ondoren, uztailan Donibane Lohitzunen eta urrian Arrasaten eratu diren Irakasle Mailako etsaminen erabakiak jakinaraziko dira, bai eta titulu agiriak eta karnetak eman ere merezi izan dutenei.

Diogun hemen, pasadizoan, urriaren 6an, Arrasaten eratu ziren etsamintetan hirurogeita lauk hartu duela parte, hamasei neska eta berrogeita zortzi mutilek alegia.

● Bazkalondoa, berriz, arratsalde erdian eta Lekeitioko bertako pelotalekuan, Bizkaiko Bertsolari Txapelketaren azken saioa eratzeke da. Lehen saioa hamar egun lehenago eratua izanen da Durangon, azaroaren 1ean, Euskal Liburu eta Disku Azoka delakoaren inguruan.

Ezin aipagarriago, bide batez, Bizkaiko Bertsolari Txapelketa hau, azken urteotako isilunearen ondoren beronek ekar bait diezaiguke Bizkaian barrera guztiok nahi genukeen arnasberritze bat.

Diogun ere, Bizkaiko Bertsolari Txapelketa hau Euskaltzaindiak eratua dela, Alfontso Irigoien jaunaren zuzendaritzapean.

● Baina, Euskaltzaindiak eratuko dituen ospakizunez gainera, besterik ere izanen da azaroko lehen egun hoitan Lekeition. Guraso Elkarteak erabat kezkatu zaigu Euskaltzaindiak Lekeition izanen duen biltzarraz eta ospatze honek herriari (aspaldidanik nahiko motela bestalde) erakar diezaikeen iratzaraldiaz, eta bere ahalegintxoak eskaini gurarik ari zaigu buru-belarri.

Gauzarik zehatz ez dakigun arren, badakigu jakin azaroaren 8, 9 eta 19an, hiru mahai-inguru edota jendaurreko elkarriketa moldatu asmoz diharduela harako Guraso Elkarteak.

Antza denez, hoitako mahai-inguru bat gaur eguneko euskal poesiaz burutuko omen da Mikel Lasaren zuzendaritzapean, eta Bitoriano Gandiaga, Arantza Urretabizkaia, Xabier Lete, Juan San Martin eta besteren bat edo beste gehiagok osatuz.

Gainontzeko elkarriketak, aldiz, Lekeitioko arazoei zuzenki atxikiz izanen dira, bertako euskal irakaskintzaz eta euskal alorreko giroaz.

● Bego, gaurkoz, berri mordoxka hau bere horretan, eta betor hurrengo asteetan berri zehatzagorik. Lekeitiorek zain gauzkate, eta irakurleak jakin-minez erne. Ea ba! Ekin eta jarrai.

VIII liburu azoka

Eta Durango aipatu dugunez, ezin inolaz ere azaroaren lehen egunetan urtero bezala eratuko den Euskal Liburu eta Disku Azoka aipatzeka utzi.

Honetaz jakitzeko Luis Mari Agirre jaunarengana jo dugu. Agirre, Gerediagaren Elkartearen buruordeko dugu, eta gutik bezain ondo banan banan agertarazi ahal izan dizkigu aurtengo azoka honetako zertzelada guztiak.

● Diogun ba, lehenik, azaroaren 1, 3 eta 4ean, muntatuko dela azoka Tabirako (Durango) Santa Maria Elizako arkupeetan. Hilaren 1 eta 4ean, goizetik irekiko da, hamaiketarik ordu bata arte, eta hilaren 3an., aldiz, arratsaldean soilik, lauretatik bederatzi arte. Ohi denez, bestalde, azokak irekierik dirauneino, zenbait dantza jaialdi eta beste eratuko da azokaren inguruan.

Hilaren 2an., ostiral egunez, ez da beraz azokarik izanen, baina, programaren osagarri edo, Caro Beroja anaiei «Nafarroa: Lau urteorok» deritzan filma ezaguna aurkeztuko da.

● Aurten ez da aurreko urtetan izan den ospatze berezirik —Urkixoren omenez, Nazioarteko Liburu Urtea...—, hala ere, ez da horregatik antolatzaileen asmorik samurtuko, aitzitik, ahal baldi aurreko urtetan lortu helburuak nahi lirake aurten gainditu.

Azokari bagagozkio, hogeita lauren bat stand-etan barrena hogeita hamabi inguru editorial bilduko da, nor bere fruiturik berrienak eskainiz. Azokaren inguruan, berriz, zenbait biltzar eratuko da, hala nola, esate baterako, bibliotekari biltzarra alde batetik, eta editorialena, bestetik.

● Iaz eratu zen lehen aldiz —Gerediagaren Elkarteak eraginik— Euskal Herriko bibliotekari biltzarra. Lehen biltzar harek jarraipenik izan du urtean zehar, eta bibliotekari biltzura horren arazoak aurrera eramanez dituen batzorde bat izendatua da dagoeneko. Euskaltzaindiko liburutzaile den Alfontso Irigoien, Bizkaiko Diputazioko Carmelo Gonzalez Etxegaray eta Deustuko Unibertsitateko Andres Mañarikua jaunek osatzen dute harako batzordea.

Durangoko azokaren babes eta eragintzapean sortutako Bibliotekari Biltzura honek zenbait biltzar eratu ditu eta eratuko aurrerantzean ere, baina, hala ere, sortarazi zuen azoka honi atxikirik jarraituko du, urtean behin bederen, eta azoka egunetan hain zuzen, bere urteroko biltzar orokorra Durangon ospatuz.

● Editorialek ere iaz izan zuten lehen biltzarra, beste zenbait arazoren artean katalogo orokor bat osatu nahiz. Luis Mari Agirrek esan digunez, Gerediagaren Elkarteak burutua du iadanik proiektu bat, eta editorialei aurkeztuko zaie, hilaren 3an. larunbat arratsaldean eratuko den mahai inguruan.

● Esan gabe doa, Durangoko Liburu eta Azoka hau Gerediagaren Elkarteak eratzen duela aurten ere, Durangoko Udaletxearen eta Hego Euskal Herriko lau diputazioen laguntzapean.

Lau, diogu, nahiz eta behar bada hiru aipatu behar, Gipuzkoako Diputazioak ez bait zuen iaz batere laguntzarik eskaini, Durangoko azoka hau Gipuzkoaz kanpo eratzen den ekintza bat zela adiaraziz.

Iritziak iritzi, Nafarroa eta Arabako Diputazioek eskaini zuten iaz nor bere laguntza, eta, bestalde, gauden Durangoko azoka honek ez ote duen Euskal Herri guztian bere eragina hedatzen.

● Amaitzeko, Gerediagaren Saria aipatu beharrez gauden, urtez urte Durangoko azoka honetan azaltzen den liburutik balioetsuenari eskaini ohi zaiona. Baina, nonbait, datorren asterako ere zerbait utzi behar eta, bego oraingoz aipamen soilak.

beste zenbait berri

Urriaren 10etik, 30-ra, arteko hiru asten buruan, Mendiburu irudigile ospetsuak bere zenbait obraren erakusketa eskainiko digu Bilbo-ko «Mikeldi» Galeria delakoan.

● Durangon, aldiz, urriaren 11tik, azaroaren 10era, Larrea bilbotarrak bere hogeita lau obraren aurkezpena egingen du Udaletxearen erakusgelan.

Hala ere, hogeita lau irudi hoitako bat gutierrez, ez da Udaletxean agertarazia izanen, Ezkurdi plazan baizik, 7.500 hainako pixua bait du.

● Urriaren 27an, iluntze aldean, Jaber Aranburu kazetaria «Euskal Musikaz» mintzatuko da Eibarko S.C.R. Arrate elkartearen «Oskarbi» kanta taldea laguntzaile izanen du bere esanetan adiarazpenetan.

● S.C.R. Arrate delakoan bertan, Xabier Lete eta Lourdes Iriondo bikoteak kanta saio bat eskainiko du azaroaren 1ean, arratsaldeko 6tan.

● Azaroaren 2, 3 eta 4ean, eratzeke da Tolosan kanta talderentzat bereziki burututako V Euskal Kanta Lehiaketa.

Azaroaren 2 eta 3an, izanen dira hautapen saioak, eta 4ean, berriz, sariak ematea eta sari-tuen kanta saioa.

aldizkarietan barrena

Antonio M. Labayen jaun euskaltzaindiak Jose de Arteche zenaren euskal idazlanen bilduma egin behararren premia azaldu digu arestian GOIZ ARGIAN.

Harako bilduma, ARANZAZU, ARGIA, ZERUKO ARGIA, Donostiako Astelehen Orrian eta beste edozein tokitan Arteche argitara emandako lanek osatuko lukete. Labayenen ustetan, berriz, bilduma hori Donostiako EDILI argitaraldiak egin lezake.

● ANAITASUNA hamabosteroko «Armendaritz» berri-emaileak, aldiz, Sabino Arana-Goiri maiuari zor diogun omenaldia gogorarazten digu. Haren hitzak aipatuz: «Noski, egungo giroa ez dateke politikari zen aldetik inolako gorazarerik egiteko modukoa; baina, euskaltzale zen bezainbatean, zergatik ez?».

● Mahai gainean dugu beneditarrek Lazkanon argitara eman ohi duten JAUNAREN DEIA aldizkariaren azken alea, 43.garren alea, alegia. Irakurleak dakikeenez, aldizkari hau urteko lau alditan agertu ohi da, hau da, martxoan, ekainean, irailean eta abenduan. Honako azken ale hau ez da, ordea, iraileko, ekaineko baizik, irakorlaren etxe-aldaketa dela eta izan duen atzerapenagatik.

Edozein modutan, ale berri honek «Iletak» du gai nagusitaz, duela lau urte Erroman agertu zen «Ordo Exequiarum» latinezko ileta-ritualaren euskal fruiturik umoen izan asmoz agertuz.

Diogun, azkenik, hurrengo zenbakiaren gai nagusia —irailari dagokionarenean, alegia— ANDRE MARIA EUSKALERRIAN izanen dela. Segurutik lan interesgarria izan daitekeelakoan gauden, guk geuk zer maila, era eta ikuspegitan azaldua izanen den oraindik ez dakigun arren.

hitzaldiak

Amaitu berri dira Eibarren S.C.R. Arrate delakoak urriaren lehen astean eratu zituen hiru hitzaldiak. Harako hitzaldiak Euskara Itatziaren Batasunari buruz ziren, Koldo Mitxelena (hitzegiaz), Aita Villasante (batasun hauiaz), eta Xabier Kintana (aditaz) hizlari zirelarik.

Hiru ataleko hitzaldi sorta hau duela sei hilabete burutua zen, eta antolatzaileok beldur ziren gai hori ez ote zen dagoeneko lar erabilia, alferriko zalapartarik ez ote zuen sortuko, edota, hitz batez esanez, jendeak itxura batetan erantzunen ote zuen.

Hala ere, hitzaldiok inork uste ez bezalako harreara izan dute, eta hiru egunotan ehundik pasa entzulek arretaz jarraitu die hizlariak maisuki azaldutako gaiak.

Orain, berriz, beste hiru ataleko hitzaldi sorta bat prestatu digute iadanik eibartarrek. Honako sorta berri hau Euskal Literaturari buruz izanen da.

Urriaren 29an, Aingeru Irigaray jaun euskaltzaina «Ipar Euskal Herriko Literaturaz» mintzatuko da, S.C.R. Arrateko aretoan, iluntzeko 8tan.

Biharamunean, berriz, ordu eta leku berean, Xabier Letek azken berrehun urtetan Gipuzkoan barrena izan den literatur mugimendua azalduko du, gaur eguneko literaturari atxikiz ondoren.

Hilaren 31an, azkenik, Mikel Zaratek Bizkaiko literaturaz hitzeginen du.

AMATIÑO

Dialektika baten ikaspideak

«Es muy posible que se pueda concluir que el País Vasconavarro da al resto del país (impuestos, ahorro que se coloca fuera, etc.) más de lo que recibe (servicios públicos) en términos monetarios».

Aitortzapen hau, Madrid-en ateratzen den Blanco y Negro aste-karian irakurri ahal izan dugu, soziologo ezaguna den Amando de Miguel-en artikuluan. Aitortzapena dena ukatzerik ez dago, datorren tokitik datorrela ikusirik. Egia horren jabetzera berez etorri ez di-rela esatea, bistan dagoen gauza agertaraztea litzake, baldin gertatu honetatik, guk ikaspide ona ateratzeko parada eskutan ez bagendu. Bilbon eta Donostian bertan ere bada, oraino, herri-diru «zain-daririk» Madrid-en aitortzen dutena aitortzera ausartuko ez denik. Halere, esan beharra dago, irakas-pidea hontatik bait dator, bultzada, egia aitortzera makurtarazi ahal izan duen bultzada, hemen, gure artean sortua izan dela.

Dialektika honetan —errealitate-aren arazo bat hartu, eta alde eta saihesten aniztasunetik aztertze la-nean— zerikusi berezia izan du gure aldizkariak, Z. Argiak. Ergel-keria litzake, azterketa eta dialek-tika honen sorrera, lehenik eta na-gusiki, errealitatean bertan ez ikus-tea. Hain nabaria da, izan ere, ger-tatzen dena, hots, Amando de Mi-guel-ek aitortzen duena; hain ager-ian daukagu, errealitate baten egit-urek eta legeek dakarten ondori-a, ze itsu egon beharko gen-duen, han eta hemen, taldeetan eta bakarka, argi baino garbiago da-goena ez ikusteko.

«Dialektika» hitza, halabaina, be-riaz, jakinaren gainean, ezarri dut, goraxeago. Izan ere, lanak eman ditu «agerian dagoen errea-litate hori», «begiz jotzen» gen-duen egia hori, aztertzeak, forma-lizatzeak, iragartzeak, eztabaida-tzeak, kritikatzak eta azkenik, bar-nean eta kanpoan, herri-kontzientzi-aren baitan finkatzak.

Lan hori ez da leuna izan, sarri-tan. Zenbat etsai eta kontrario aurkitu duen ideia honek bere bide egia eta eragilea aurrera urratu nahi izan duenean! Ez zituen, ez, hainbat oztopo bere bidean jasan behar izango, ez zenbait perik eta arrisku garaitu beharko ere, bal-din bere egia sakona eta esan nahi handikoa izan ez bazen. Ez uste izan, haatik, artikulua honen hasteko ezarri dugun aitortzapena-ren lekukoa, hortan bukatzen denik. Ez eta gutxiago ere. Gero-xeago aipatuko dut, pasarte horren

segida. Borroka, ideien eta azter-keten borroka, ez zaigu, oraindik, bukatu, alor honetan.

Baina, une honetan, artikulua ho-netan, gauza guzien gainetik, zera markatu eta nabarmenerazi nahi nuke: dialektika honetan, gizartea eta ekonomia besarkatzen dituen araze honen borrokan, alegia, ge-hienbat jende gaztea ibili dela eta dabilela. Jende gaztea, gehiena, eta orobat jende ikasia, nahiz uniber-sitatetan, nahiz herrietako ikas-bil-kuretan, izan da prolema honetaz jabetu dena.

Gertakariaren garrantzia, beraz, hontan datza: gure Herriak gau-rregun dituen prolemetatik sakone-tako bati aurpegia eman diogu eta praktika teoriko mailan, bede-ren, borroka eta dialektika aurrera atera ahal izan dugu. Duela lau bost urte aipatzerik ere ez zegoen arazoa (gu besteren bizkarretik bi-zi ginalaren mito zanpatzailea, arras finkatua eta agitz hedatua bait zegoen), gaurregun, ageri de-nez, mundu guziak aitortzen du. Al-de horri baino garrantzi handiagoa, haatik, beste alde honi eman be-har diogu: lehen aipatu ditudan gazte ikasi hauek, fenomeno berri bat agertu digute euskal herrigin-tzan. Beste inor adina euskalzale eta euskerazale izanik, Herria bere guzikio osotasunean ikusten du gu-re gazteria ireki, aurrerazale eta ikasi honek. Eta begi kolpea han ezartzen du, herriaren arlo sako-nenak itsatsirik dauden erroetan, hots, gizartearen, ekonomiaren eta ideologiararen egituratan.

Herrigintza, beraz, gaurregun, in-dar honek bakarrik ailtza dezake, gure artean, egiazko herrigintza ba-ten mailara. Badu, hortarako, pre-miazkoa den gaitasuna, badu inork bestek adinako euskalzaleasuna.

Hori guzia beharko du, halabai-na. Azterketaren eta ideien borro-ka hori ez bait da bukatu, ez bu-katuko ere. Horrexegatik, «garaitza-pen» hitzik ez zaigu jaulki gure lumatik.

Zertarako uste duzue, bada, egin duela aipatu soziologoak, artikulua honen hastean ezarri dugun aitort-zapena? Okerrak eta makurrak zu-zentzeko?

Ikusiko dugu, bai, ideologia in-dartsu baten ikzutuak zein abe-ratsak diren. Aitortzapen hori ager-tu bada, honegatik bakarrik agertu bait da: bertan finkaturik eta oina-rriturik, gure bizkarrera, ikusiko du-gunez, zama astunagoa bizkarrera-tzeko.

G. ANSOLA

Kolonialismoaren mugak Usterik gabeko elkarrizketa bat

Bazkaldegi apal herrikoi ba-tetan nagoelarik, bi beltz gaz-te egokitu zaizkit ondo-ondoan. Europatar moaura jantzia ba-ta; kolore nabarmenetako al-kandora bitxi batez, berriz, bestea. Eta, berariaz ezer adi-tzeko gogorik batere gabe ere, berehala konturatu naiz egoe-raz: bi beltz haiek zerabilkiten hizkuntza hura ez zela enetza-ko ezaguna, eta urrundik ere! Eta galde egin diet:

—Barka zazue. Zer hizkun-tzaz ari zarete? Oso jakin-min naukazue. Ez da arrastorik ere ulertzen.

Irribarre egin dute biek. Eta europatar jakkerarenak, oso frantses egokian, honela eran-tzun:

—«Sarakolé»z ari gaituzu. Se-negalen badaude etnia desber-din batzuk; eta horietako bat, eta ez zabalena edo inportante-ena, gure «sarakolé» hau duzu.

—Hara! —nik—. Senegaldar-rak zarete, hortaz?

—Ez, bada —beti europatar jakkerakoa bien izenean edo mintzo—. Ni neu bai, ni Sene-galdarra naiz. Baina ene adis-kide hau Gambie-koa da. Bada-kizu Gambie nun den? Ez Zam-bie, gero...

—Bai, bai, badakit gutxi go-ra-behera —nik erantzun—. Se-negalen Hegoaldeko mugaren luzean dagoen erresuma txiki bat da Gambie, oso hertsia. Ez da hori?

—Justu! Horixe duzu Gam-bie. Ene adiskidea hangoa da.

—Eta, nun ezagutu duzue el-kar?

—Parisen. Eta paperen alde-tik elkarrekiko atzerritar iza-nagatik ere, hemen gaituzu biok barra-barra geure etxe-hizkun-tzaz mintzatzen ari. Ez dugu sekula frantsesez egiten geure artean, jakina...

Kolonialismoaren mugak, be-tidanik eta nun-nahi, funsga-beak, zatitzaileak eta eragabeak direna, nork ez du inoiz en-tzun? Egia. Nik ere banekien. Baina ustegabeko baiespen ho-rrek mila teoriak baino finka-tuago utzi nau iritziz horretan: Afrikan, Asian, European, erre-sumen arteko mugak ez dira ia inun herrien errespetuan markatu, herriez trufatuz eta iseka eginez baizik. Gambia eta Senegalen artekoa ezpal be-rekoa da.

—Senegalgo etnia nagusia —ekin dio ene lagunak— «wo-loff» izenekoa da. Baina, orain-goz bederen, frantsesa da guz-tion lege-hizkuntza nagusia. Badira liburu batzuk, hori bai, «sarakolé» herriaz; baina esko-la eta administrazioa ez dira «sarakolé»zkoak, ez woloff»ez-koak, frantsesezkoak baizik.

—Eta, ez duzue zelebre aur-kitzen zeron egoera hori guz-tia?

—Bai, jakina —sarakoleta-rrak hitz—. Baina Afrikako mugak eta Europakoak ez dira berdinak, Gambiaren eta Sene-

galen arteko muga hori, esate baterako, bost axola zaigu gu-ri. Ene adiskide hau eta biok herrikideak gara, eta kitto. Eta oihan haietan beretan, areago. Muga horiek Europatik ikusirik badute axola. Handik beretik, batere ez. Ez daki hango inork nun diren ere...

—Benetan hori?

—Noski! Europatarrok ez du-zue Afrika konprenitzen. Hura oso da liferentea, zinez. Gure artean, esate baterako, inun ez da gertatzen inork norberaren hizkuntzaz besterik ezer ez ja-kitea. Han denok dazkigu, geu-reaz gain, eta gutxi gora-behe-ra bederen, bi, hiru are lau hiz-kuntza ere; eta horrela inguru-etako etnia guztiak, praktikaren eta egiazko bizieraren mailan, oso loturik daude, gaurko Eu-ropan somatu ere egin ezin dai-tekeen eran.

—Europa zaharrean horrela-ko zerbait bazela esan daiteke beharbada. (Bidarteko, Oraga-rreko eta Barkoxeko baserritar zaharrek askotan dakite kas-koinez).

—Afrikako Mendebaldean, gonbarazio batez —ekin zion ene lagunak— anitzek daki «hausa» hizkuntza (baita Nige-riatik at); eta merkatalgoan eta gainerako harremanetan maiz erabiltzen. Gauza bera, beste lurraldetan, «swahili» de-lakoa.

—Nolanahi ere —nik galde— badirudi zuek ez duzuela gu-txietsirik gertatzeko bildurrik; eta zeron hizkuntzaz baliatzen zaretela lasai. Ez da hala?

—Horretan ere, zuek europa-tarrok ez gaituzue ongi uler-tzen. Guk ez baitugu europata-rren alderditik gaizki hartuak, zapuztuak eta gutxietsiak iza-teko bildurrik. Gure artean, baita ezikasiek berek, jasan du-gun kolonialismoaren kakoa konprenitzen dute; eta gero eta azkarkiago agertzen dugu geu-re nortasuna.

—Memmi ezagutzen duzue? Kolonialismo eta imperialismo arazo horietaz, inor ez da se-kula mintzatu, ene ustez, Al-berth Memmi baino zehazkiago eta zorrozkiago. «Portrait du Colonisé», «L'Homme Dominé», aiantzi ezinezko liburuak dira.

—Ez dut Memmi ezagutzen. Baina kolonialismoa ulertu dut; eta denok dugu ulertu, baita Afrikako xumeenak ere. Apar-

theid-en arazoa, portugesen zan-paketa lotsagarria, neo-kolonja-lismoaren jukutriak eta azpiko-riak, denok senditzen ditugu; eta barne-mugidaz garbiki uler-tzen. Ez zalantzarik egin. Euro-patarren laguntza gabe ere bai. Indarra falta dugu. Maok inda-rra eman dio Txinari, eta Txina gaur errespetatua da nun-nahi.

—Ez dizu hori inork ukatuko. Memmi, bestalde, afrikatarra da: tuneztarra hain zuzen. Ju-dua bada ere.

—Bai, bai. Haren aditza ba-dut. Baina guk orain geure muinetik beretik abiatu behar dugu, geure haragiaz nagusitze-tik. Ene adiskidea eta biok, esa-te baterako, mahometarrak ga-ra teoriar, Senegal eta Gam-biako % 90 bezala. Eta gainera-koak, teoriar beti, kristauak omen. Baina belauen berriak oi-hanetako leinueen jakindurian eta gure erlijio zahar animiste-tan bilatzen du izpiritu-hats be-rria. Kristautasuna eta maho-matartasuna, anaia bizkiak dira guretzako: bata eta bestea in-perialismoaren bitartez sarre-raziak. Ez ditugu ezertarako behar. Geure tradizioan bila-tu behar dugu egia, Gure mun-dua eta zuena ez dira berdinak. Zuen egiak ez digu Afrikan ba-lia.

—Ez zarete zoriontsu, beraz, lurralde hauetan... nik galde.

—Ezta inundik ere! Afrikara nahi dugu, eta afrikartatu nahi ere bai. Hemen, European, de-na da hotza, eta norberekeriak, indibidualkeriak, multzo-ideia, herritasuna, eihartu du. Afri-kan, berriz, multzo-giroa, talde-gogoa, elkarre-nahia, anaitasa-na, bizirik daude oraindik. Hots, hotzak hiltzen du Europa, nor bere burura bildua izateak. Burgesiak, eta nork bere alde-tik jokatzeko grinak, ekarri du-ten hotzak hiltzen zaitue. Guk ez dugu horrelakorik nahi. Gu-re herrietan gizarte-tasuna, multzoen berotasuna eta kide-tasuna, nahi eta bilatzen dugu. Ez hemengo populu kolo-regabe, hotz eta sustraigabe hauek...

Eta bide beretik jarraitu du oso ermoki. Eta beti mamitsu. Nola ukatuko afalondo horre-tan «sarakolé»tar ustegabeko lagun horiek asko eta asko era-katsi zidatenik?

LARRESORO

TRANSPORTES azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Al-canto, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean hiru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifak:

Etxeak 65 19 60

Landolakoak 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkifak:

Landolakoak 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7.ºn

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

Ohar batzuk eskuinaz eta ezkerrez

Eskuinak eta ezkerrek aztertzea, sua aztertzea da. Ea moldatzen naizen, neu erreskaldatu eta inor kasikaldu gabe, eta halare burdin goriei helduz.

INTERPRETAZIO KONZERTUAK

Eskuin eta ezker konzeptuak polarizazio baten adierazgarri bezala erabiltzen dira: polarizazio tanke-
ra jakin bat adierazteko. Gogoan eduki behar da beti, errealitatea interpretatzeko direla konzeptuak, eta ez dadukate derrigor egokia izan beharrik. Errealitateak ez dadukate horrelakoxea izan beharrik. Ez noiz nahi. Gure gizartearen orain-
goz gertatzen ari diren polarizazioen aurrez-aurre, ez zait oso seguru iruditzen, konzeptuok errealitateari ondo dagozkionik. Alegia, eskuinak eta ezkerrek sortuko diren egoera batetara, ailegatzen ari gara. Baina ez nago ziur, gaur eskuin eta ezker trazarak dituzten horiek, eta sarri horrela izendatzen ditugun horiek, oraindik egiazko eskuin eta ezker ote diren. Dena den, polarizazio baten haserak nabari dira. Polarizazio hori honez gero hitz hauekin ongi adieraz ote daitekeen, denborarekin ikusiko da.

Berez berdintsu dirudi, norbait eskuindartzat ala ezkertiarizat edukitzeak. Zergatik izan behar du hobe, eskuindar izateak, ezkertiar izateak baino? Zergatik aldrebes gauza bera? Halare, berezuntza horrek ia beti balorazio bat berekin ohi du. Ezkertiarrek desprezioa aipatzen du "eskuina". Eta eskuindarrak gorrotz "ezkerra".

Garbi jakin, ezkertiarrek eskuina zer den bezain guti, jakin ohi du eskuindarrak ezkerre zer den. Bientzat hasera haseratik garbi dagoena, bata bestearen balorazioa izaten da: ifernua beti bestea da. Sentitu bai, errazago egiten da, zerbait eskuindar ala ezkertiar den.

Konzeptu tinkoak ere ez dira, baloraziorik bagazozko. Giro sozial arruntaren arabera, gizartearen erizpide eta juzgaerak aldatu egiten dira. Gazteenak nekez burura lezaket horrelakorik, baina denbora asko ez duela, norbait ezkerdarrak zela esatea, eta burutik oso sano ez zegoela esatea, berdin samarra zen. Orduan, arrazoimen kritikaren eginkizuna ezkerrearen arrazoizotasuna erakustea zen. Orain ezkertiar izatea modan dago. Eskuindar izatea lotsagarri da. Eta zenbat eta modan jarriago, orduan eta sonobismoaren arrisku gehiago, ezkerrentzat. Ezkerrearen ondoan ultra-ezkerre sortzen da. Ezkerrearia. Rikardok ezkerismoa esaten zuen. Eta galdera hau botatzen zuen: "Ezkerista hauen ekintzek kapitalismoa sendotu edo ahuldu egiten dute? Erantzuna iluna da... Ezkerismoak sortzen dituen iskanbila eta borroka hauek izan daitezke reboluzio baten aurrerakia eta bezperak, bainan baita ere izan daitezke kapitalismoaren inauteria batzuk, hau luzaroan sendotzeko modu bat".

ELKARREN OSAGARRI ETA ELKARREN ETSAI

Eskuin eta ezkerrearen arteko mugimendu pendularra ez da gaur goizean hasitako historia. Jeneralean eskuintzat eduki ditekien alderdi kontserbadorearen eta gaurko eskuindar militanten artean, halare, antziz baino diferentzia gehiago dago: kontserbadore klasiko haundiak liberal ziren, inolaz ere ez erreformen etsai, irikimenaren ispirituzkoak. Eta ezkertiarrek errealista ziren. Bi joerek elkar osatzen zuten, eta posible izaten zen bata besteari, txandan bezala, gobernuan jarraitzea bera ere. Kontserbadoreak eta progresistak gizarte baten edo historia politikoren esku biak bezala ziren. Bat baino gehiago harrituko da, baina ez dago dudarik, kontserbadoreek iniziatiba progresista asko biztu izan dutela historiaren martxan.

Gaur ikusten ditugun eskuinek ez dadukate Burke edo Tocqueville batekin, kontserbadore liberal klasikoekin, batere zerikusirik: Hauen umeak ez, baina inkisitorenak dira. Kontserbadoreak ez bai-

na, atzera-joaileak dira. Eta gaur ikusten dugun ezker radikala ere, ezker politiko klasikotik baino gehiago, ezker profetikoa eta konspiradoretik dator. Aurrerantz ez baina, beste munduren batera nahi du. Gizarte hau "irauli" nahiez biak dabilta: bakoitzak bere aldera eta bere modura iraultzekotan, noski. Baina biek ezetzatzen dute gizarte hau. Eta "hau" esanez, azpian gaudukana baino gehiago, esan nahi dut.

Desarrollo normalik ez dagoelako gehiengoari gizarte bat ezetsi beste erremediorik gelditzen ez zaionean, ezker eta eskuinen radikalismoen ordua izaten da. Kisi edo gaitzaldietan radikalismoa ondartzatzen da. Gure egoerak honelakoa dirudi.

Kondizio sozialak ezkerrearen aldekoak direnean, esan bezala, ezkerre baino haruntzago ezkerreia sortzen du. Eskuinak, berriz, bazterturik eta mehatzaturik sentitzen du bere burua. Ehize zakurrek erasotu eta ingurutariko piztiaren moduan. Eta pizti estutua bezalaxe, agresibo eta burruki bihurtzen da.

Radikalismo hau konprengarria da. Gizartearen nolabanahiko talde guzietan arteko odol zirkulazioa ebakitzen denean, baita ezkerrearen eta eskuinaren artekoa ere, hots, taldearen elkarrengandik banatzen eta polarizatzen direnean, gizarte hori gaitzak jota dago. Desarroilo "normalik" gabeko gizarte, orobat, gaiso dago. Radikalismoa kalentura politikoa bezala da. Eta holakoetan zorabio politiko hanitz ezagutzen da.

BAKARDADEA ETA EZKERRERIA

Egungo ezkerre, dirudienek, ez du bere bakardadeak hainbeste kezkatzen. Nahiko seguru sentitzen da, eta gaurko giroak sentimendu hortan osotaro finkatzen du. Indartsu sentitzen delarik, ez du sumatzen, bakardadea nolako arrisku den. "Indartsu" sentitzen dela esanez, ez dut noski gorabehera soziala-
to ezkerrearen indarra, efikazia bezala, adierazi nahi. Ezpada bai, egia jabe oso sentitzearen sentimenduak ematen dion eskubide guzietan jabe sentitzeko indarra. Orduan ezkerre ere neurriak gaitzen ditu; kasu berdinetan eskuinari pasa zaion antzean. Eta gurutzada ezkertiarrek ez dabilta gurutzada eskuindarretatik urrutiegi. Gurutzada horiek askotan kixotada hutsak baldin badira ere.

Adimenaren aldetik edozeinek daki, egia jabe bakar eta oso izaterik ez dagoela. Printzipioz, alegia, horregatik, eskubide guziak edukitzearen eta egia jabe oso izatearen sentimendua, jeneralean guziz inkonzientea, zenbait postura eta jokaeratan agertzen da. Hala-
koak ez ingurunearen, ez tradizioaren eta ez izpiritu santuaren begirunerik edukitzen du. Edozeinekin eta edozeinekin sartzen da. Tradizioak deusez iruditzen zaizkio. Instituzio sozial guziak antigaila hutsak. Neurritasuna eta gizalegea baino birtute halosoak dira auserdia eta irudimena. Gizarte irauli nahi bait da, lehenengo gizarte erregulatzen duten balio etikoak gainazpikatzen dira. Aldi honetan gaitzala, esango nuke.

Nola ailegatzen da balio guzietan ezetzatze eta gainazpikadura hortara? Radikalismoaren barneko dinamika berez darama hortara, batipat, eta dinamika hortan faktore asko sartzen da. Radikalismoa etengabe bere burua "superatuz" doa, geroz eta radikalagoz, eskuineko muturra jotzeraino agian, edo nihilismoraino bestela. Adibide bat, tradizio literarioari buruzko geure jokabideetan ikusten dela uste dut: 50 eta 60garren urteetan euskera "garbiaren", literatura aranistaren eta "garako" idazleen eta gainintzekoen jorraldia egin zen. Txillardegi, Arestik, Mitxelena, makina bat jipoi eman eta eraman zuten bazterretan. Gure klasikoek berbiztaile lehiatsuak ditugu horietxe, eta horiei zor diegu gehienbat klasikoek berbizte hori. Astiro-astiro "eskuindarrek" ere honez gero onartu dituzte klasiko hauk: lehenago ez zituzten hain gustoko. Gaur klasikoak nonbait gustoko ez

dituena, berriz klasikoei jipoia ematen hasi dena behintzat, ezker radikala dugu: atzoko "ezkerrek" hainbeste goraltzen zuen, eta eza-
guarazten hainbeste lan eskaini dion literatura klasiko gurea, "baina literatura ote hori gero?"; literatura subsidiario eta akzidental bat" baizik ez da; Euskal Herriko burgesia-oligarkia euskarririk lehiatzen, burges klasearen eragile eta mendeko, ideologia klerikal-txubinista baten konpendio, etab. "Aranistari" gogorrenak ere ez dituzte hain gogor hartu gure klasikoak. (Hemen ez digu axola kritika honen bidezkoatasunak ala ez; gertaerak bakarrik arduratzen gaitu orain).

Esan bezala, ezkerre bere buruaren ukazioz azten da. Baina bere buruaren eta ukazio hauen mugaren bat lortzen ez badu, ezkerre eskuinarekin bat izatera, ala bestela nihilismora, amiltzen da. Bere buruaren kontrariotara pasatzen da.

Honelakoak, kultur arazoetan baino gogorragoak eta ugariagoak kausitzen dira politika arloetan.

Fenomeno honen iturburu bat ezkerrearen bakardadea da. Ezkerre baliago bat in se (berenez) bilakatzatzen da, ezkerrean egotea besterik gabe ondo ikusita dago, eta hau bere baitan aileztzeko modu bat da: errealdadeari baino bere buruari lotuago gelditzen bait da jadanik ezkerre. Honen kausa bat errealdadearen gobernutik apartaturik egotea da. Holakoetan gainez ka egiten du, aismendurekin sortzen den egoztrismoak, eta modu guziz oldartzaile gaiztoan egin ere: dena txikituz erasotzen du, ez bait du gauza onik eta errespetagarri inon aurkitzen, norberaz aparte. Eta ezin aurkitu, aileztuta egonik. Ez bait du egiazko ihardukimenik besteren zereginekin, ezta haien ondasunetan partekirik ere. Proletkulturalismoaren historian ongi ikusten da desarroilo dialektiko hau: bere balioaren kontzientzia gehiegizkoak bakardadea eragiten dio ezkerreari, bakardadeak egoztrismora, bakardadeko egoztrismoak beste inon ontasunik ez ikustera eta bere balioa absolutizatzen (kasu hartan panproletismoa), nor bere kontzientzia honek bakardadea haundiagotzen du berriro eta beste guztien kontrako grina sustatzen, etab.

EZKERRERIA ALA EZKERRA?

Historian behin gehiagotan ikusi dugu ezkerre bere buruaren kontrario itzultzen. Esperentzia horien ondoren, bere baitako arrisku hori kontuan hartzen ez duen ezkerre, irresponsablea da.

Eta gure artean badugu jadanik arrisku hortan pentsatzeko ordua, gauzak okerrago baina lehena-
go. Ezin bait dugu pentsatu, geroago hasiko gara autokritika hortan; "karga astunarekin hobe-
ki jaikiko gara arinarekin baino", apika.

Gure herrian ere, nola orain jendearen estimazio arruntan "ezkerre" ondo ikusia dagoen, ahalik ezkerrenera jotzeko lehia sortu da. Norgehiagoka sortzen da, zein ezkerreago ausartu, zein ezkertiarago agertu. Ausardia, ordea, ez dago beti arrazoizkoatasunarekin batera. Quevedori sinestekotan behintzat, ausardia gehienetan ez da bildur disfrazatua besterik. Eta Leninek ere horrelako zerbait pentsatzen zuen, ausaz, ezkertiar amorratuenak burges-tipi ikaratuak izan ohi direla, ohartarazten zuenean. Hain zuzen burges-tipien ezkerreia delakoxea ere, ezker-zalekeria radikala puntu askotan bat da eskuin radikalarekin. 20garren eta 30garren urteak dira honen probarik bikainena: radikalismo sozialista eta faxista, apenas elkarrengandik berez zitezkeen bi suge bezala, korapilatu zirenean. Dena dela, batzutan ausardia ezkerreista radikala taktika maltzurra ere izan ditekela dirudi. Adibidez, euskal ezkerre (apala, noski, oraindik) erdibitzeko.

Haatik ere, Marxen aldean Bakunin txit radikala zen; nabarmena da hori. Lenin baino ezkertiar radikalago eta garbiago asko zegoen: Pannekoek, "komunista ez-

kertiarrak", prolet-kulturalistak, etab. Staline ezker aldera "desbidaturen" batzuk garbitu ei zituen: Bazeuden halakoak ere, hortakoz. Maok ere "ezkerreisten" kontra makina bat buruhauste erabili behar izan du bere bizitzan, egunotaraxe arte. Ho Tsché Minhek lehenengo "ezkertiarrek" bazterretatu behar izan zituen, borrokari ekiteko. Oso berandu arte Castro ia-ia eskuindar txobinistatzat jotzen zuen ezkertiar zorrotz askok (Alderdi Komunista Cubanoak berak ere).

Ezkerre besterik gabe sozialki begi onez ikusia dagoenean, ezker radikalak eta garbiak aisa dirudi, horixe izatea beste meriturik gabe, gauzari positiboena. Hau da, "ideologia" bat bilakatzen da ezkerre. Mito bat. Eta holako ezkerre ez da ezker, noski.

ESKUINAZ ZERTXOBAIT

Ezkerrearen arrisku batzuk aipatu ditut. Ez dago ao-berotzerik, oraindik ez dago ezker indartsu eta eginik, eta arriskutan ere ez dago ezker garbirik. Txinpartak bezala dira. Posibilitadeak dira. Beharbada argi-txakurrak besterik ez, baina kasu egin behar zaie: benetak ezker baten azkuntza behaztopa lezake.

Eta eskuinaz zer?... Nik ez dakit zer esan. Ez dakit. Egia aitortzeko, niri eskuina ez zait gehiegi interesatzen, eta materialik ere ez dut, zehazki ezagutzeko. Eskuinaren indarberritzea ez ote da normalegia izan, inori gogoeta haundirik bururazteko? Fenomeno garbia dirudi; ez dago burua zertan hautsirik, esplikatze. Aldizkari batzuk irakurri eta gero, batek ez

daki zer pentsatu, txarkeria ezpada. Ideien aldetik ez dut ezer interesgarri ikusten. Entzuten dugun gehiena, lehendik ezagutzen genuen (eta lehenago esanda hobeto konprentzen genuen). Bakarririk, orain ozenago esaten dela. Eta, dakidanik behintzat, teoriarik egin ere ez da eskuin aldean egiten. Asmoetan ere ez dut ezer interesgarri ikusten. Orain arteko eskuin guziak ez dirudi posturen gogortasuna eta militantismoa besterik. (Puntu konkretu batzuetako haien asmoak eta pentsakera, ikastolei buruz adibidez, beste noizpait ikertuko ditugu).

Gainera, bolada baterako nekagarria izan genezake, baina etorkizunari begira, nik ez diot egin-kizunik ikusten. Egia da, aisa engaina gintezkeela, "denboraren seinalei" antzematerakoan: zenbait goiz argik ilunabarra dirudi. Dena den, ni metereologo bezala txarra naiz, eta profeta bezala, ezta hori ere. Niregatik lasai itxaron lezake eskuinak etorkizun oparo bat (baina ez diot horixe opa).

Hori bai, beldur naiz, eskuin berri (edo zaharberri) honetan ere ez ote dagoen, azpian, eskuinaren azpian izkutaturik sarri egon den katua: hizkuntza eta asmo idealista ederren azpian, izkutatzea hobe diren interesak, estalita. Gaurko eskuindarrek ezkertiarrei buruz barreiatzen dituzte honelako susmoak. Eta litekeena da, ezkerrean ere horrelakorik ez faltatzea. Baina historiari begira, eskuina beti ezkerre baino trebeago agertu izan da tranpa horietan. (Eskuinak ezkerrez jutzen ere jakin izan zuen, komeni zitzaionean). Hori ere kasu egin beharko zaio.

Joxe AZURMENDI

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

Urbieta, 66

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guziak berekin ditu Fanderla'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

LIBURUAK

EKAITZA

Gaur egun, hainbat lehiaketatan saritutako literatur izkribuek sasoi batetakoek baino suete onagoa bide dute. Oraindik ez dela hamarraren bat urte, guti, benetan guti ziren sarituz gero argitara eman ohi diren liburuak. Orain, aldiz, aski da sarri literatur obra bat saritzea bizpahiru hilabeteren buruan argitaraturik ikusi ahal izateko.

Honelatsu datorkigu Jose Mari Satrustegiren EKAITZA deritzan nobela, udaberriaren saritua eta uda hondarrean, berriaz, Arantzazuko JAKIN Liburu Sorta (Gizarte Saila) delakoaren brarena argitara emana.

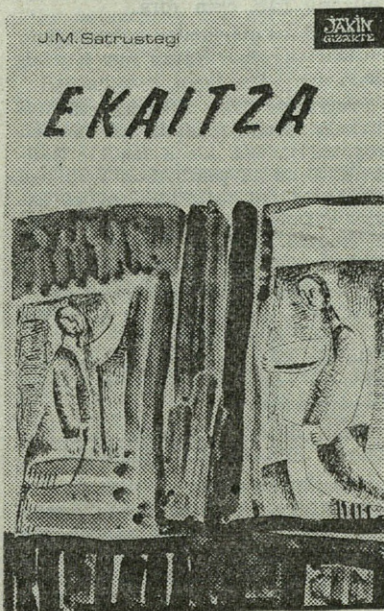
Saritua ezetik, ez zen nola-nahi saritua izan Urdiaingoren erretorearen nobela berri hau, beronek eta ez bestek irabazia bait du egundaino euskarazko lan bati eman zaion saririk handiena, hots, Irufeko Aurrezki Kutxa Muzikazaleen bere ehun urteurrena ospatzeko iaz sortu zuen 100.000.— ptako, saria alegia. Harako «Euskara Saria» nafar idazleentzat soil soilik burutua zen, Nafarroako euskaldungoaren egoerari ondoen atxik zekiokkeen idazlana saritu asmoz.

Diogunez, beraz, sariketa honetan azaldu zitzaizun Satrustegi jaun euskaltzainaren EKAITZA deitutako liburua bikaina. Herri xehe mailan egin nahi izan du egileak, eta irakurlerik xumeenari ere ulerterraz dakion nobela gisa moldatua du Nafarroan gertatzen ari den aldaketari buruzko azterketa hau.

Lau arotan berezirik dago, urteko lau aroen arauera: Udaberria, nekazarien giroko azken hamabost urteotako aldaketa. Uda, industriak erakarri duen aldakuntza. Udazkena, erlijioaren krisia, eta Negua, ideologiarena.

Nabari da, bestalde, egilearen etnolgi-zentzua, eta hainbat pasarte eta azalpenetan ezin bestean sumatzen zala zein ondo eta errazki mintzo den gai hoitaz, eta zein arin eta trebe, kontu kontari, darraikio hariari.

Halatsu doakigun egilea aroz aro, Eguberri, San Joan eta Domusandun egunez Nafarroan barrena abiatuz, istorio-misteriozko Udargi izeneko herrixka erabat ezagun azaltzen zaigularik.

Liburua lau zatitan banatzen duten lau sailek —eta are gehiago Urdiaingoren delakoari dagokion pasarteak— arrazoiatzen diote irakurleari «Nafarroa: lau urteorak» deritzan filma. Hala ere, Jose Mariaren nobela giroko azterketa hau dokumentazio hutsa baino zerbait gehiago da, erdizpurdiko era, ohi-tura, usuario eta jantzien gainetik herriaren beraren jokera, pentsamolde eta izpirituaren agertarazle bait barneko kezka eta burutazioak azalduz, apal bezain larri diren hainbatetan.

Liburuak berak, ez eraz eta ez moldez, ez du batere oztoporik irakurlerik motelenarentzat ere. Satrustegi jauna erraz eta atsegin zaigu hasi eta buka; eta, hain zuzen, baldin ezein irakurleri liburu hau irakur zezan gomendatu behar bagenio, irakurlerik alferrenari esango genioke, egundainoko sorsopresa izango zuen segurantzaz osarekin.

EKAITZA. Jose Maria Satrustegi. JAKIN Liburu Sorta. 197 orr. Arantzazu, 1973.

Luis A. Aranberri

Kruzeta-tar Odileri

IMANOL LASPIUREK

Irailaren 9ko Z. ARGIAN, 549garren zenbakian alegia, EIBARKO KALEAK idazpuru zuela, asteoro duzun eran bete zenuen «Euskal Herrietatik»ko atalean dagokizun zeure lana.

Larre irristagarrian sartu zarela uste dut Eibarko kale-izen zahar horien esan-nahia argitu guraz. Bai zuri, bai niri eta bai beste zenbaiti gauza berbera gertatzen zaigu toki-izen edo toponimia zaharreko izen ilunduak eta aldatuak eta denborak janak utzi dizkigun hondakinak lehen garai aintzinetako esan-nahi izpitsu eta lerdenez berpiztu nahi ditugunean.

Zalantzarik ez hau guztia espezialisten lana dena. Morfologia, fonetika lege, analogia, hitz eratorri legeak, hiztegi ezagupide sakon... BDG/PTK legeak, metatesiak eta... espezializazio oso batek jarriko gintuzkete ahalmenez beterik. Hara baina, euskaldunok oso emanak garrateke edozein izenen esan-nahia arakatzen ari izaten. Ez ditugu menderatu hor goiko jakintza-tresna horiek, baina hala ere geure saiocetan abiatu ohi gara. Zure «intento» hori ez da azkena izango, —ez bedi—, neraz ere zulo berdinean hatzaparka ibiltze zale bait nauzu. Bestalde, badirudi euskaldun ere ez ginakeela.

Aztertutako kaleak G. MUGIKAREN monografiatik atereak dituzula iruditzen zait. Honela da zure azterketa:

1) «ULZAGA. ul-zagai?, ur-zagai? Ul-zagai zugaitz gabeko tokia zala-ko edo ur-zagal, ur gogor ta aserretuak igarotzen ziralako?».

Hara, nire ustez ez bata eta ez bestea. Esanahia hori baino argiago eta sinpleago dela uste dut: UNZAGA = UNTZAGA = UNTZA + GA, untza (hiedra, hierre) den tokia litzateke beste misteriorik gabe. Baditugu Eibarren untze, untza erro duen zenbait toki-hitz Untzagatik at: UNTZETA, UNZUETA (UNTZUETA) 1193ko agiri batetan, ABAUNZA-GA (Abauntza) gaurko «Abontza» eta harrigarri baldin bazaigu ere badugu 1.600.ean UNZETADI, gaurko Musategi!! Eta zer litzateke UNZETADI? hasiko ginake orain. «untzeta + di? ala untze + atadi? Agian lehenbizikoa: UNTZETA (Arteta, Legorreta eta bezala) + DI = UNTZETADI.

2) «TXIRIOKALE, txiro-kale?, beartsuen kalea?».

Beste ezer ez bageneki ere, azken pentsatuko nuke txiro edo behartsu kale denik. Baina begira nola diren gauzak. Juanito San Martinengandik dut jasoa honako agiri-zati hau: «Juan ZURI de Gorostiaga, eibarrés, capitán que sirvió en la fortaleza de Domodóvola, en el estado de Milán, donde falleció». Neronek jarri dut letra nagusitan ZURI hori. Aipatzen da ere «Apellido muy antiguo de Eibar». Agiri hauek XV mendekoak dirateke.

ZINE

Donostiako Zine Jaialdia

—Inoiz baino itxaropen gehiagorekin, XXI garren zinejaialdia ospatu dugu Donostian.

Zinegile famatuen lanak etorri zaizkigu aurten: Alberto Lattuada, Robert Altman, Claude Lelouch, Andrzej Wajda, Peter Bagdanovich, Robert Wise, Orson Welles, Igmar Bergman eta abar.

Antzezleri aldetik, ez zen gauza aipagarriarik, Liz Taylor etorri eta egin zitzaion harrera (Astorian zegoen jendearen haserre-agerpena adibidez) kenduz gero.

Ez dut jaialdiko pelikula guztiak ikusteko erarik izan, eta ikusita-koen kritika labur bat egingo dugu.

—Astelehen gauean, hilak 17, «Sono stato io», Alberto Lattuada-ren film italiarra agertu zen gaueko saioan.

Zuzendari hau, oso ezaguna dugu Donostian. Lau aldiz etorri bait da. Beste urtetan, sariak ere irabazi ditu.

Lattuada, zintzo jokatzeko bere zine lanetan. Herriko pertsonajeak erabiltzen ditu. Ez alegiazko eta ez irudizkoak.

«Sono stato io»-n, leihogarbitzaile bat darabil. Bere burua eta izaera gutxietsirik, handitasun egarritz bizi den langile bat.

Behin baino gehiagotan esaten die bere lagunei:

«Gaur, garbitzaile arrote besterik ez naiz. Baina mundu guztiak izango du nere berri».

Horretarako, hilketa batetako errudun auzalduen du bere burua, nahiz errugabe izan.

Handi-mandikeria, italiar gizartea, erlijioa, politika, polizia, lege-gizon eta epailetak, gogoz astintzen ditu Lattuada. Berak zioenez, «par-negarrezko eztenkada» da pelikula hori.

—Asteazkenez, hilak 19, U.S.A.-ko «The long goodbye» jokatu zen arratsaldeko saioan.

Robert Altman zuzendariaren lan honetaz banuen itxaropenik (ezaguna bait genduen Cannesko saria irabazi zuen M.A.S.H. filmaren bidez). Baina, ez alferrik!

Argazki, antzezleri, eta ritmo aldetik oso ondo osatutako lana aurkeztu dugu. Hortik aurrera ordea, ezer gutxi. Salerosketako pelikula bat gehiago besterik ez genuen ikusi, eta ezin esan jaialdi honetatik Altman airoso ateratzen denik.

—Egun berean, gaueko ekinaldian, «La bonne anne», Claude Lelouch frantsesak egindako pelikula txanda izan zen.

Gogozkoa nuen Lelouch delakoa, eta pozik hurbildu ginen Astoria aretara. Filmaren galaz jabetuz gero ordea (bitxitegi batetako lapurreta) kezkatzen hasi nintzen, eta azkenetako tristatu ere egin gintuen.

Pelikulak baditu alderdi onak. Gabon Zahar eguneko afarian Lino Ventura eta Françoise Fabianek duten elkarriketa, esate baterako.

Zer da gizonetako?, eta emakumeetako? galdatzen diote elkarri.

Ez da aldrebeskeria ZURI edo ZURIO denboraren denboraz TXURIO eta TXIRIO bilakatzea. Hain zuzen ere 1.600garren urtean, edo-ta orduko agiri batetan azaltzen zaigu «Calle Churrio». Horrela jasoa du San Martinek berak oraindik argitara emanik gabe dadukan bilduma batetan: «EIBAR. Relación de caseríos con citas históricas».

3) «MUSATEGI (mus-ategi, murru-ategi?)». Lehenengo puntuan azaldu dut «UNZETADI» agertzen dela 1.600garren urtean gaur egun «Musategi» dugun kalea. Benetan harrigarri, baina horra hor.

4) «ARRAGOETA (arrago, erderaz crisol deritzana; arragotzaile edo crisolisten auzoa)».

Badaiteke ARRAGO + ETA = ARRAGOETA izatea, bai, gure lur inguru hau ola-zaharrez, labez eta errementariz aberats bait zateken garai haietan eta gaur-egungo «Arragueta» arrago» toki izan zitekean.

Hara baina, ni neraz beste iritziz batek egosten nau. Zergatik ez ARRA + GOETA = ARRAGOETA, goi aldeko «arra, arri...» edo? Begira zer nolako arrazoi atera genezakeen. Txontakaletik behera daturren gaur estalia dugu erreka «Arreta» izena omen zuen garai batetan; honela agertzen bide da agiri batez, «rio de Arreta».

Txontakale zuloa ARRETA baldin bazen, Agiñazpi parean Ego nagusiarekni topo egiten zuen. Baina Ego hau zerbait goraxeago gaurko Arragueta horretan nola izendatu? Txontan ARRE edo baldin bazen, ARRE + GOETA edo ARRA+GOETA = ARRAGOETA, garbiki dirudi. Hala ere egoki izan daiteke zure iritziz agertu duzuna.

Besterik ezer ez. Ekin eta Jarrai aurrera Odile. Ez zaiozu utz euskaraz idazteari; ongi ari zara-eta. Zuen sasoiaren ez genituen idaz-tokiak, ikasbideak eta giroa duzue eta Euskal Herriak biziki behar zaitue ekin-tza oso batetan. Aurrera Odile!

Erantzunak ere taxuzkoak direla esan behar.

Hala ere, tristatu egin gintuen Lelouch-ek. Pelikula bat, gauzak txukun agertzea baino zerbait gehiago delako ustetan gaude. Salerosketan dirua irabazteko aski izango da agian; baina, guk ikusitakoa lehiaketa batetara ekartzeko modukoa denik ezin esan.

—Larunbat arratsaldean, Irailak 22, «The wedding» pelikula poloniarra jokatu zen. Andrzej Wajda-ren zuzendaritzapean egindako lan hau izan zen nirekiko guztietan onena, eta bukatu ondoren txalo ugariena jasotakoa.

Egokia gai, antzezleri, arazo-erakuste, zinekera eta esan nahi aldetik. Film aberatsa benetan, eta behin bakarrik ikusita ez da erraz pelikula zoko guztiak dastatzea.

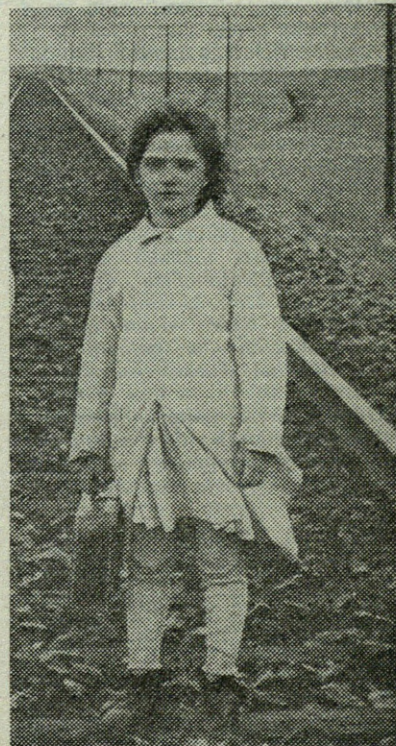
Zineak poesia behar zuela esan zuenak ere, Wajda-ren lan hau ikusi zuela dirudi.

Izan ere, «The wedding» ikusi ondoren, zinea arte izan ote daitekeen, ez dago galdatzerik. Baietza agerian bait dago.

Andrzej Wajda, poloniar ohitura eta aberzaleasunez hornitua dago. Ezteiak, dantzak, usadioak, burgesia, nekazaritza, iraultza eta abar, egoki erabiltzen ditu pelikula honetan.

Askoren ustetan, «The wedding» zen lehen saria irabazteko merezimendurik gehien zuena.

—Larunbat gauean, U.S.A.-ko «Paper Moon» ikusteko aukera izan

«El espíritu de la colmena»

PAPER MOON

Moon» delakoa. Neskatxa argi eta genuen. Peter Bodganovich, ezaguna dugu, igaz ere lehiaketaz kanpo film bat ekarri zuelako, eta aurtengoagatik zenbait txalo ere jaso zuela esan behar.

Itxurazko lana, eta Iparrameriketako zenbait kutsu dariona «Paper

trebe, neskame beltz, beribilez ihes-saioak, xerif, inguru elkarriketa eta abarrez osatutako pelikula.

Hogeita hamabost urteko gizona eta bederatziko neskatxa dira pertsonaje nagusiak. Hasieran lagun ez baldin badira ere, elkarri laguntzeak duen bentajaz ohartzen dira, eta elkarturik jarraitzen dute.

Harrigarria, zuzendariak duen trebetasuna. Gai xehe xehe bat hartu eta itxurazko lan bat egitea lortu bait du, zenbait erakunderi kritika eginez.

Tatun O'neil neskatxak ere, arras ongi bete du bere egitekoa.

—Eta azkenik, sari-banatzea nola izan zen azalduko dugu:

Urrezko kontxa: «El espíritu de la colmena». Espainola. Zuzendari: Victor Erice.

Emakume antzezleri onenarentzat Donostia saria: Glenda Jackson eta Françoise Fabian.

Gizonetako antzezleri onenarentzat Donostia saria: Lino Ventura eta Giancarlo Gianini.

Zilarrezko kontxa eta epai-mahakoen sari berezia: «Paper Moon». Zuzendari: Peter Bodganovich.

Zilarrezko kontxa: «The wedding». Zuzendari: Andrzej Wajda.

Zilarrezko kontxa: «A touch of Class». Zuzendari: Melvin Frank.

Beste sari batzuk ere banatu dira, baina ez ofizialki.

XABIER UNANUE

arrasate

ERDAL ALBISTARIAK

Arrasaten albistalari edo berri emailea daukaten kazetak hauek dira: «El Diario Vasco» «La Voz de España» eta «Norte Express», egunero idazten dute bakoitzak dagokion lekuan eta dagokion letxe. Heurak ematen dituzten berriak aztertzea gauza oso samurra dugu: Filmak, Turnoko ogitegi ta botikak, Mondrauek irabazi edo galdu edo enpatatu, kirolari ugari dago gure herrian eta abar.

Aspaldi hontan, osterantziz, gai interesgarri batzu azaldu ditue ura, bizitza koperatiba eta beste. Zorionak. Baina oraindik askoz superatu leikezelakoan gaude.

EUSKARA

Aurten eta urtero letxe Danok taldeak euskara ikastaroa antolatzen du, alde batetik alfabetatzea eta gero hiru mailako klaseak: 1.—Ezer ez dakitenentzat, 2.—Uler-tzen dutenentzat, 3.—Berba egiten dabenenentzat. Jente ugari bilduko dala itxarotzen da, gainera aur-tengo honetan «Euskal Irakasle» titulua litzake urtearen amaian euskaldun gehiagok irakoten dutela bere hizkuntzan frogatzea, euskaldun berri ugari daudela konturatzea.

URRILA TA AZAROA

Badatoz urrila eta azaroa, urri-lean sartu berriak gara, nola nahi ere igarri diogu egiten duan freskuriagaitik eta kale ertzetako arekak daramaten ur guztia gaitik.

Albiste aapaldi hau ez da egin duen freskuriagaitik baizik Euskal Herri guztian antola diren ekintzagaitik. Orain direla bi urte ainbat euskal giroko jaialdi, kultura haste, ikastero eta abar ospatuko zirela pentsatzea ametsa zen.

Egun berriz errealtatea dire eta urrila ta azaroa lekuko, kontuan har denok antolatzea (sollik) ez dela nahiko. Metodo urrats bat emateko interesgarria izango leike esaterako, hitzaldi guziak gai bakar-ra lantzea, filma eta diapositiba laguntzarekin eta gainerako aktoak piskat hornitzeko bakarrik antola.

TABERNAK

Euskal herrietako komertzio higiduran oso ugariak dirade tabernak, hirugarren sektore honek izugarriko subdesarrolloa agertzen du Arrasaten gauza batzuetan urriak gaude: ikastolak, eskolak, billeretako gelak, bibliotekak, komunikabideak eta abar, beste batzuetan larrigi: tabernak, komertzio tikiak...

Tabernak 62 dira, demagun egun 25.000 biztanle baldin badira, taberna bakoitzari 400 pertsona tokatzen jakoz. Hamalau urtetik beharakoak eta 65tik gorakoak ez badira sartzen (generalki gertatzen den bezala) taberna bakoitzarentzat 148 pertsona dagoz. Kontuan hartu ezker o asko emakume helduak direla eta gizoneko batzuek joaten ez direla taberna bakoitza eusteko 90 bat pertsona daude.

Taberna bakoitzak gainera, amortizazioa pertsonala ta beste ordaindu behar badu, guztiak esan nahi du parte handi handi bat ez dala taberna sul sulotik ateratzen. Ondorioa norberak atera daiala.

GORKA ETXAGIBEL

bilbo

BERRIRO LANEAN

Lotsatu ere egiten naiz. Hainbeste denbora ezer idatzi gabe Zeruko Argian! Baina noizbait hartu dugu beta eta hemen gaituzue berriro. Hala ere gaur, Urriaren 6.an, idazten ari naizen larunbat honetan, bildur naiz ez ote dudan nere eginkizuna behar bezala beteko.

Izan ere, gaur bertan irakurri dut Zeruko Argian Aingeru batek izenpetutako lantxoa eta nork bere buruari ondo begiratzea bultzatzen gaitu. Herrietako «berri-emailek» —nahiz eta Bilbo bezalako herri haundi batetik ari— badugu

erantzukizuna frango! Baina noizbait hasiak gaituzu berriro, irakurle, geure lanean. Alfergurea gogorra da gero! Baina ez dago beste erremediorik: nagiak atera, luma har (edo boligratoa, askoz modernoagoa omen da eta) eta aurrera. Baina beti dugu geure gain Damokles-en ezpata bat eta hori da Aingeruk Irakurleak mintzo sailean jakin arazi diguna. Ez da txantxetako geure betebeharra. Baina, dena dela, idaztera behartuak aurkitu gara.

DEUSTUKO «KOMERTZIALA»

Gaur kazetari tankera hartu beharrean naiz. Eta Gaceta del Norte irakurtzean Deustuko Jesuiten Unibertsitatea albiste bihurtu zaigu. Consejo de ministros delakoak hainbeste urtetan lanean dabilen «Komertzialari» ofizialtasuna ematea erabaki omen du. Ez dago gaizki.

Hala ere, bada hain ongi ez dabilen hainbat eta hainbat gauza Deustuko Unibertsitate horretan. Esaterako, duela zenbait egun Teologiako Dekanoak bere dimisioa aurkeztu omen du. Ez dator bat, nonbait, Unibertsitateak azken bolada honetan daraman jokabidearekin. Aurten, jakina denez, zenbait aldizkari eta egunerokotan aipatua izan bait da, beste hamar ikasle utzi dituzte kalean. Eta «beste» diot, ihaz ere «beste» batzuek zigor berdintsua jasan behar izan bait zuten. Baina —eta hau ere jakina da— beste berri hauek ez dute Gaceta-oren orri gehiegi betetzen. Dena dela, gauzak, larrigak bezala, bi aurpegi eskaintzen dizkigu: bat, argitsua; bestea, ez hainbeste.

Eta «berri-emaile» honek beste-rik esateko ez umorerik, ez gogorik, ez du, gai honetaz behintzat. Ez dakit berri hori kajingarri den ala ez. Berritsukeriak alde batera uzteko eskaria egiten ziguten. Ni neurez, berritsu samarra naiz eta barkakizun bekik orain arteko berriketa hau.

POLEMIKA GIROAN

Edozertaz libreki hitzegitea libre ez denean, zenbait bitxikeriaz jardun beharrean arkitzen gara askotan. Hauetako bitxikeria bat da, noski, azken egun hauetan Gaceta del Norte egunerokoa sortu den polemika giroa. (Honez gero, antz emango zenioten Gaceta del Norte-ren irakurle nauzuela. Itsuen erre-nuan...). Eta zertaz izan da polemika hori? Harri zaitezte: Bulegoetan lan egiten duten nesken jazerari buruz! Andra bat izan da polemika horren suemaille. Bere senarraren arriskubideak moztu nahiz edo.

Erantzunak, jakina, arrazoizko erantzunak gainera, ugari izan dira. Baina nik diodana zera da: neskak lanera nola jantzia joaten diren ote dugu problemarik latzena gaurko Bilbo «Haundi» honetan? Ez ahal dago beste ezer hizperringietan astintzea merezi duenik? Esaterako, ez ahal litzake komenigarri Bilboko transporte kontua pittin bat mugitzea?

Orain dela gutxi, TUGBSA (transportes urbanos del Gran Bilbao, S.A.)ko autobus batek beste kamioi bat jo zuen eta, hau da benetan negargarria: 8 hil eta 130 zauritu! Beraz, atera kontuak eta jakingo duzue zenbat jende joan zitekeen autobus horretan. Eta hau egunero gertatzen den zerbait dugu gure autobus eder hauetan. Honetaz polemikarik ez? Hala ere, gaurko Gaceta- n adiskide batek karta bat egin du irakurleen sailean. Baina beti bezala, «interesgarriago» da sekretaria lanetan diharduten minigonak zein neurritakoak behar duten izan ongi erabakitzea.

Baina hau ere utz dezagun, berriketa hutsa gerta dakikegu eta.

EUSKARAZKO ESKOLAK

Bilbon —eta beste bazterretan berdintsu gertatuko dela uste dut—, hasiak dira dagoeneko euskarazko eskolak: Euskaltzaindiak, Santutxun, Deustuan eta abarretan. Aurrera eta jator joka!

Eta euskarazko eskolak aipatu ditugunez gero, esan behar da Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultur Mintegiak antolatutako irakasleentzako ikastarora hogoitama-bosten bat ikasle joan direla. Ikastaro hau Euskaltzaindiaren irakasle

tituluetan pentsatuta eratu zen eta Patxi Altuna eta Alfontso Irigoyenen artean eman dute.

Eta gaurkoz nahikoa dugu. Ez duzue uste? Agur, eta hurrengo-rarte, bada.

DEUSTUAR

lasarte

Mamu bat da Lasarte. Hamalau mila bizilagunetik gora izango ditu noski. Eta halere ez da bere buruaren jabe. Donostia, Usurbil, Hernani eta Urnietaren mendeko zerbait da. Ez da auzo bat. Lau auzo dituen mamu bat baizik.

Herri bihurtzea zail bada ere, gutxienez, lau ayuntamiento hoiek errespetatu behar luketen legedi eta batzorde bat behar luke.

Baina ez noa hortara.

Lasarte Poligonoz josi da. Ez du etxadi bakoitzari euskal izenak jartzeko arretarik. Hau herri askotako gaitza da. «Goiko Kale» izena zuenari «Calle Arriba» jarri omen diote. Lotsagarria!

Parrokiak eman dio halako batasun apur bat. Hori izan da lasartearrak batera bildu dituen leku bakarra. Oraindik ere horrek biltzen ditu gehiena. Honekin ez dugu esan nahi, han eta hemen, etxadi bakoitzean apaiz arduradun batzuk jarri beharko ez lirakeenik.

Baina parrokia izan da denek lokarri bakarra. Horri eskerrak zuen festak egiteko ere egun jakina: San Pedroak.

Hau guztia, Urnietako alderdian, poligono 6 eta 7an, «Nuestra Señora del Pilar» en omenez ospatu diren jaiak bururazi didate. Poligono 6 «Arsuagaenea» izeneko sailean eginik dago. Poligono 7, berriaz, «Arranbide» izenekoan. Zergatik izen hoiek berak ez zaizkie jartzen?

Baina goazen harira. Urnietako «Herri Etxearen» babesean eta bertako bizilagunen laguntzaz eratu dira jai hoiek. Jaialdi gehienak Poligono 6an egin dira.

Euskal kutsukoak txistulariak, dantzariak eta «Naxo»-ren kantaldia.

Programa dena erderaz eta oso elizkoia. Hona esaten ari naizen frogagarri: Dia 12: a las 11: Santa Misa en la plaza, con responso por todos los fallecidos en el barrio, entonándose al final el «Salve Regina».

Día 13, a las 11 de la noche: La actuación del cantante vasco «NACHO», continuándose la verbena hasta la madrugada.

Notas: Se ruega... engalanen sus balcones como homenaje a «Jesús Sacramentado».

Ondo dator eliz-kutsu hau Naxo-ren eliz-doinuko abestiek.

Han ikusi genituen programa honen guraso izan zitezkeen «Nacho De Felipe»-ren izeneko akolito eta pajarua ere.

Ohi bezala, «cantante vasco»-k abestiak euskaraz eta hoi en sarre-rak erderaz egiten zituen. Eta hori ez zaigu gaizki iruditzen han dagoen erdaldun pila ikusirik, plaza bait zen. Erdaldunek euskalduntzeko bide bat da. Baina pro-

grama guztia harturik ez zen hor-tarako.

Azkenik ohar bat egin behar diet datorren urterako. Ezagutu dezate Peninsulako geografia. Eta nere inguruan zeuden andaluz batzuk behartu naute ohar hau egitera. «Mejor seria si cantara unas sevillanas» bait zioten. Andaluzak ere beren herria maite nonbait!

Jakin arazi behar zaie guk ere geurea maite dugula.

ARRANBIDE

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

URTE BETEKO
LAN-SARIAETXEKO ANDRE
BAKOITZENTZAT

diru-sartze-epea: urrila'ren 31 arte

LUDI OSOKO 49'GARREN DIRU
AURRERATZE EGUNA DALATA

Donosti - Aurrerki - Kutxa

edozel in libretetan sartzen diran mila pezetan berri bakoitzeko zenbaki txartela izango dezu eta libretan dauz-kazun 5 milia pezetakorik aita zenbaki dago-kizun...

oiñati

SANMIGELETAN, ango jaietan, dantzan ta alaitasunian, ai, zer eguna pasatzen degun, Oñatiarren lagundian.

Iparragirrek gure erriari aspaldi-txo eskeinitako abestia.

Gaurregun, ez dugu uste orduko jaiakin konpara daitezkeenik. Ez da alferrik gizaldi bat igaro eta aint-bat gorabehera gertatu.

Irailaren 28an eman zitzaizen asiera danborrada eta «karrozen» agerketaz, Oñatzeko gazteriak eratu. Oñatiin, leen, langintza eza-guna izan zen «Manastagintza» azaldu ziguten karroza bi auetan. Leen azken eguna bezala orain jaien bezperako asiera izaten dela ustedugu animaziorik aundiena du-ena.

Txalotu bearrean arkitzen gera San Migel egunean «Amets» eta «Araba» erestaldeek eman ziguten euskal jai gozatua. Jaialdi au «zaar sarituentzat» gertatzen ari diren batzokirako dirua ateratzearren egin zen. Badago eskuartearen langintza ederrik! Aurrera mutilak.

Inoiz baino eiztari geiago ikusi da aurten «tiro al plato» txapelke-tan, 161 alajaiñal! Zaletasun aundia dago errian eizerako. Ez da onelako txapelketa, bakoitzaren begia neurtzeko txarra. Beste errietatik ere azaldu ziren saio ortara. Borroka gogorra izan zen. Oñatiko Leibar irten zen txapeldun.

Jende asko izan da, baiña biara-mun eta etziramun ean ez da ikusi animazio aundirik. Ez ote da gazte-en jolasak eta alaitasuna goitik zuzendu nairik ibili direlako? Eta sokamuturra, kalean ibili bearrean, zeren plazarxoan egin delako?

Soinu taldeak urrutitik ekarriak eta... «gu euskaldunak gaituk» eta gu zeeeee?

OTALORA

deba

HITZALDIAK

Oraingo hontan ez gara ari herrian izan ditugunez, baizik Eibarren S.R. Arratek antolatu ditue-nez. Urriaren lehen asteko hiru egunetan, hiztegi, idatzi batua, eta aditz batuz mintzatu ziren hizla-ri ospetsuak Mitxelena, Villasante eta Kintana izan ziren.

Egitaraia iragarrita ikusi gennetik berauei entzuteko irrikatzen ginen gaur gaurko ditugun gai hauek. Ez dugu damurik, gutxiagorik ere, han izatearekin.

Zer-noia behar duen hiztegi ba-tek osatu, azaldu zigan Mitxele-nak, ohi duen argitasunaz. Dugun premiak jarri gaituela batasun bi-dean, zioen. Euskeraz gaur lehen aldean gai asko erabiltzeko erag-inik, hiztegi haundia, sende-go-en beharrean arkitzen gara. Ne-kazari, arrantzele eta lantokietako langileak erabiltzen dituzten hitz zahar jatorrak lehenik hartu behar dira. Baita gure herrian bes-te hizkuntza batetik jatorria izan-narren hain zabaldu eta oinarritu-rik direnak ere.

Hontaz gainera, gaiari dagokion gauza interesgarri asko aipatu zuen. Ondoren izan zen elkarriz-kean Arestiren hiztegia aztertu zen zerbait. Euskaltzaindiaren ba-bes eta inguruan moldaturiko hiz-tegi bat behar genuela uste dut zela gehienon iritzia. Noiz ote?

Atsegina, bada, Mitxelenaren jardunaldia: azkar joan zitzaigun ordu terdiko hitzaldia.

Euskara batua zergatik, zertara-ko eta nola egin, leun eta goxo, azaldu zuen Villasantek.

Hizkuntza bati denborak ezar-tzen dion aldaketa zerbait zuzen-tzeko eta gizarte baten lokarri izan dadin, behar dugu euskaldunok euskara batua.

Euskalkien literatura inolaz ahaztu bari, euskarak toki des-berdinetan dituen bereizketak izan-narren, bada beretan guziak elkar aritzen dituen muin bat. Hau go-goan izanik egin behar da bata-suna. Villasantek, bere jakituria nabari zuelarik, azaldu zigun bes-te zenbait herrian gertatua. Bo-rondate onenaz, gauzak ondo az-terturik ari direla lanean zioen,

ez burutazio batzuk eraginda bes-terik gabe.

Villasanteri entzunik zail zaigu euskaldun abertzale benetakoek lan hontan dabiltenen hainbat txartel ezarri eta kritika kaltega-riak egin dezaketarik sinestea.

«Euskal literatura orain artean» izugarritzko jarioz eta xehetasunez orniturik aztertu zigan Kintanak. Garai desberdinetako idazleek adi-tza nola erabiltzen zuten batipat. Amaieran Euskaltzaindiak bi ur-te terdi inguru hontan aukeratu-tako batzordeak eta aditzari buruz oraintu hartu duen erabakiak ai-patu zituen labur bederen.

Kintanaren sasoi eta jakinduria ikusirik euskara alorrean zutabe-rik lerdenetakoa dela esan gene-zake.

Hitzaldi interesgarriak benetan. Jendeak ondo erantzun zuela esan dezakegu, ez bait gauda gehiagorekin ohituak. Debatik ez bazen ere, inguruetako ikastolen batzor-deko, irakasle eta abar asko ikusi genituen.

Arazo hauek jabetu behar izu-garria dugula gure herrian uka ezi-nezkoa da. Euskara eta beste eus-kal kultura sailetan umezurtz ga-rela aitortu behar dugu. Holako hitzaldietara azaltzea zentzuz jo-katzea litzake.

Bijoakie gure zorionik gartsuena hizlari eta antolatzaleei hain era-keta ongariagatik. Ea bada nor-baitek bide horri heltzen dion ho-lako hitzaldiak entzunik, premian gaudeta.

IDIAKEZ

mallebia

Lehengo astekoaren jarraipena zor dudanez, aurren aurrenetik ha-siko naiz.

Abuztuaren 19an izan genuen egunaz mintzatzen.

Goizean herri meza, bertsolari, txistulari, dantzari eta herriko gaz-teek parte hartzen zutelarik.

Egurdian: bertso eta trikitilariren ekinaldiak (eguzkiak kaskarra ondo berotu zigan).

Arratsaldean, adierazita zegoen bezela harrijasotzaleak: Azkurreta, Leon Navarro eta Mallabiko Txiki-to. Txikitok (47 urte) 15 arruako harri lauki luzea lehendabizkoz jaso zuan arratsalde hortan, jende-aren aurrean noski.

Ondoren, Urepeleko Xalbador, Ahetzeko Mattin, Lazkao Lazkao Txiki eta Bergarako Gorrotxategik, egin zuen ekinaldi ederra Inocen-cio Olea gai jartzaile zutelarik. Jen-deak arretaz entzun zituan hauen bertsoak.

Eta Jaialdia bukatzeko Azpeitiar trikitilarien saioa. Hezurak arin-tzea nahi zutenak han izan zuen sekulako aukera.

Antolatzaleok uste baino jende gutxiago izan genuen egun hartan Mallabian.

Ondartza baztarretan giro hobea izango zan noski Mallabiko fron-toian baino.

Hala izanik zer eginen dugu ba... Nere ustez jaialdiek (nahiz bertso-lari nahiz abeslari) arrera hobea izaten dute gaur direnean. Badi-rudi illuntasuna gehiago estimatzen dugula argitasuna baino, eta dato-rran urtean badaiteke horrelako zerbait guk ere egitea.

Sei bertsolari ziren egitarauetan agertutakoak, baina, Agirrek bere etorri ezina adierazi zigan, eta En-beitarentzako ez genuen baimenik ateratzetik izan.

Itxura denez bertsolariek ez dira beti jendea parre eragiten ibili askok pentsatzen duten bezela.

Barkatuko dida zue irakurleok atzerapen garau hauek Mallabi-ko berriek ematean. Nik uste baietz.

DON ALEJANDRORI OMENALDIA

Irailaren 9an eta herri guztiak parte hartu zuelarik, gure herriko erretore izan den D. Alejandrori omenaldi bat egin zitzaion.

Merezia zenuen eta zor izan dizu herriak zure 35 urteko lana. Beraz ez da errax 35 urteko lana egun batean ordaintzea. Halere zure apaltasun apartarekin esaten zen-tuen hitzak gogoan ditut oraindik. «Larregi dok hau Larregi dok» Zure akatsak izango zenituen, guz-tiok bezela, baina ez dugu duda-

rik borondaterik onenarekin jokatu dezula beti.

Lagun-arteko bazkari eder bate-kin, amaitu genuen eguna, eta ka-ferako orduan gazteriak bertso hau kantatu zion bere 70 urte betetzea be bazenez gero.

Gaur hiruregeita hamar urte zu jaio zinan eguna. berehalaxe zure herriak egiten dizu omena. Don Alejandro jauna beti izan zera ona Mallabitar guztiontzat Kantatzen dugun bertso. bihotz bihotzez zuretzat.

TXURRUKA

eibar

GARRANTZIRIK GEIEN DUAN BE-RRIA IKASTOLAREN LEGEZE EDO LEGALIZAZIOA DA. AINBESTE UR-TETAKO AMETSA EGITAN BIURTU DA LAN AUNDI BATI ESKERRAK.

ONETAZ GAINERA, DIRUA. ES-KEINDU ZAIO LAGUNTZA BEZELA.

ORAIN ARTE, NAIZ IKASTOLAN IKASI AURRAK, BESTE IKASTETXE BATZUETAN EGIN BEAR ZITUZTEN AZTERKETA EDO ESAMINAK. ORAIN EZ DUTE IKASTOLATIK INORA IRTEN BEARRIK IZANGO. AURRE-RAPEN AUNDIA DA UMEENTZAT LEGALIZAZIO AU, NOSKI.

ZORIONAK BA ANDONI IDOIA-GA JAUNARI TA ILUNTASUNEAN GELDITZEN DIRAN TA AINBESTE LAN EGIN DUTEN GUZIERI. ESKE-RRAK MINISTERIORI ERE BERE LA-GUNTZAGAITIK.

EUSKALDUNAK HANNOVER-EN

Ipar aldeko Alemanian aurkitzen dan uri ontan ozpatu da Irailaren 18tik 22ra. makina ta tresnen era-kusketa.

Ugariak izan dira Euskalerritik joan diran lantegietako ordezen edo representazioak ta ikusle edo bisitanteak. Danera 25 lantegiko ordezenak. Elgoibar, Eibar ta auen inguruetakoak ia gelaenak.

Alemaniatik aurkeztu ziran 800-en ondoan ez da asko baina Euska-lerria Alemania baino askoz txi-kiagoa dala kontuan izanda oso pozik izan genezake.

Orain amar urte oso zaila zan Euskalerriko lantegi bat beste erri-aldekoekin batera bere tresna edo makinak erakusteko erabakia ar-tzea ere. Gaur berriz, gure makina ta tresnak ludi guzira saltzen dira ta ez dute lotsarik beste tokieta-koen alboan.

Ala ere, gauza asko ditugu ale-manegandik ikasteko oraindik, gar-bitasuna leengoz beintzat. Alde gu-zietan bezela ba daude an ere toki zikin batzuek baina aritzekoa da taberna, aeropuerto, zine, kale ta beste ainteste toki agerietan aur-kitzen dan garbitasuna. Emendik ara zoazenean baino geiago, andik ona zatozenean igartzen dezu al-dea.

Beste aipatzeko gauza bat, erdi inururuko kaleetan euskeraz itz egi-ten entzuten zan guztia da. Ia emen baino geiago. Ta nola euskaldunak, naiz ezaqueto ez aurretik, bata bes-teanganako izan zuten elkar-lagun-tza ta batasuna, azkenengo egu-nean antolatu zuten afarian ikusi zan bezela.

Beste errialde batzuetan gerta-tzen diran gauza txarrak artu bea-rrean. alemanak duten garbitasuna bezelakoak quereanatzan alegindu bear genezake. Gauza guziak obe-to joango lirazke.

S.C.R. ARRATE-KO ITZALDIAK

Urrila-ren 2. 3 ta 4an, S.C.R. Arratean itzaldi batzuek izan dira euskara batuaren gaiari buruz.

Iru itzaldi, iru gizon jakitunek emanak: Mitxelena, Aita Villasante, ta Quintana jaunak.

Oso desberdinak bata besteagan-dik bere izatean ta itzaldiak ere, jakina, bakoitzaren izateari dago-kion bezela, elkar antzik gabekoak. Leena, Mitxelena jaunarena, ja-kintsu bateri dagoakioa izan zan. Jakintsu aienak bezela, burua ez-tabaidaz ta birritanenez beteta zua-nez, gai batetik bestera inatan zan danak azaldu naiean, zerbait zaila eginaz bere itzaldia aitzua.

Rinarrena, aita Villasante-rena, irakasle izaten oituta dagoan glzo-

narena izan zan. Itzaldia errezkada baten eramanaz. Garbi ipintzea nai zituan asmoak bi bider esanaz ta bata bestean atzean bere buruta-penak adieraziaz. Argi ta garbi ipi-ni zituan Euskaltzaindiaren asmoak euskara batuaren gain, ZERGATIK, ZERTARAKO ta NOLA egiten ari dan euskara batua azalduaz. Oso itzaldi ona benetan.

Irugarren ta azkena Xabier Quintana jaunarena izan genuen; gaz-tea, euskeraz ikasia gurasoak ja-kin gabe ta Euskaltzaindiko lagun-tzaile orain. Aditz batuaren ezta-baida ta garrantziaren gainean itz egin zuan.

Gaia barnerainok ezagutzen du-ten iru gizonen itzaldiak oso inte-resgarriak izan dira.

Poz aundia eman didana ainbes-te jende ikustea izan da. Oituta geuden atzenengoz oso gutxi aur-kitzen kide ontako batzarretan, ta benetan aipatzekoa izan dana da gazteria ere inoiz baino geiago aur-kestea.

Il onen atzenetarako beste ere iru itzaldi daude Euskal Literatu-raren gaiari buruz. Aueri eman zaien erantzuna ta arreta eska-tzen det aientzat ere. Ala izan dadila.

Kruzeta-tar Odile

baztan

EUSKALZALEEN BILTZARRA

Irailaren hogei ta hamarra egun gogoangarria euskaltzaleentzat, hi-labetearen azkenengo eguna Sara-ko herriak atzenduko ez duena. «ESKUALZALEEN BILTZARRA» Batasunak urtero egiten du biltzar bat mugaz-bestaldeko herri batean, beti txandatz egiten dute eta au-ten Sara-ko herriaren aldia zen.

Abiatu ginen geren etxetik Sa-ra-ko bidea hartuz eguraldi iluna-kin, tarteka euria eta gero ateri. Holaxe Otsondo-ko lepoa erdietsi orduko eguzkia goibelen artetik ki-rikeka eta gure aintzinean Labur-di-ko zelaiz zoragarria garbi garbia ageri zelarik.

Sara-ko herrian sartu ginelaik txistu soñuak nabari ziren karri-kean euskal festaren ezaugarri eta non-nai euskal ikurriñak age-ri. Hamar terdietan Herri Meza. Elizkizun zoragarria, kantu otoi-tzak eta bertsolariak ere denak hunkigarriak. Hiriart-Urruty jau-na predikalarik, euskara garbian egi haundiak agertu zituen. Axular ze-naren eliz ederra bete bete.

Meza ondoan herriko plazan, La-beguerie ta Haritschelar jaunek bestari buruz mintzatu ziren eta «Ikas» Batasunak haurtxoen ar-tean antolatutako «Idaz-Lehiake-ta»ren Sariak irabaztaleen artean banatu zituzten. Gero bertsola-riak: Lopategi, Azpillaga, Mattin, Ezponda, eta Xanpun kantatu zu-ten Itzaina jauna gai-emalle zute-larik.

Arratsaldeko laueta berriz ere plaza nausian eta oraingoan eus-kal kantari berriak bertsolariekin txandatz. Euskal-Herriko Ikurri-ñaren itzalean ari izanak dira bi alderdietako kantari hoberenak, hoi-en artean: Oihartzunak, Oskar-bi, Manex Pagola, Peio Ospital, Pantxoa Carrere, Eñaut Larralde, Eñaut Etxamendi, Eneko Labegue-rie, Xabier Lete, Lurdex Iriondo,

irakurleak mintzo

PELLO KIRTENEN KIRTEN-KERIAK

Urriaren 7an gure herri hontan Aurrezki Kutxak antolaturik zaharren goratza-rra ospatu genuen. Lehe-nago gure herriko beste el-karte batek horrelako jaialdi antolatu zuen. Halare begi onez ikusten genuen jaialdi berri hau, gure zaharren alde behar aintbat ez bait dugu behin ere egingo.

Programa motela, txiroa, pobre samarra iruditu zitzaigun. Eta programaren txiroak gure Pello Kirtenek oraindik txiroagotu zuen.

Bejondeizula Pello. Euske-raz erraztasunik ez zenuela eta zure saioa erderaz egi-tearren halako sarrera egin zenuen euskeraz. Hori egin eta gero zer dela eta zure jardun nazkagarria? Erderaz ongi dakizunez zergatik ez dituzu saioak erdera soilean egiten. Euskalerria farrega-rri jarri nahi ahal duzu? Zu zeu ez zera euskal humorea lantzeko gai eta zer dela eta arlotekeria horiek? Jendea-ren atsegin direla?, jendeak txalotzen zaitula?

Jarrai bide horretatik. He-rriak humorea ez baina Pello Kirtenen Kirtenkeriak entzu-teko egokiera izan dezan.

(Mutriku)
A. U.

Zuzendari zaitun asteroko ori zer dogu? «ZERUKO AR-GIA» ala «INPERNUKO BAL-TZA»? Kristiñaua al zara zeu? Zelan emoten deusku-zu ba komunist orren guzur-keriak, Chileko iraulketa barrixa dala ta?

Ona, abade aleman batek Chiletik idazten deustana:

«19 de sept. de 1973... Del resto estamos ahora bien en Chile, libres de la tiranía del comunismo ateo, que deseaba acabar con nosotros. La Virgen Santísima nos salvó! Gracias a Dios para siempre!».

Txarto da baltzak direanak zuri emotea; baita be zuriak baltz emotea. Ikasi aurretik egia iralurleairi biar dan moduen emoteko. Guzurza-liak txerrenzale, egizaliak Jainkozale.

INAKI

Avellaneda (Argentina)

Lupe, Laboa-Zabala, Antxon Bal-berde, Fermin Balenzia, Benito Lertxundi, Gorka Knor. Jende au-nitz bildu zen festa hontara eta denok bozkariotan. Kantarien on-dorean zikiro-iatea eta azkenik erromeria eta dantza.

Eguraldiakin ez zuten suerterik izan, tarteka erauntsi bizkorrak egin zituela, halare besta ongi joan zen.

M. IZETA

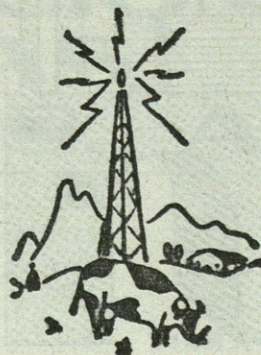

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrezki Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

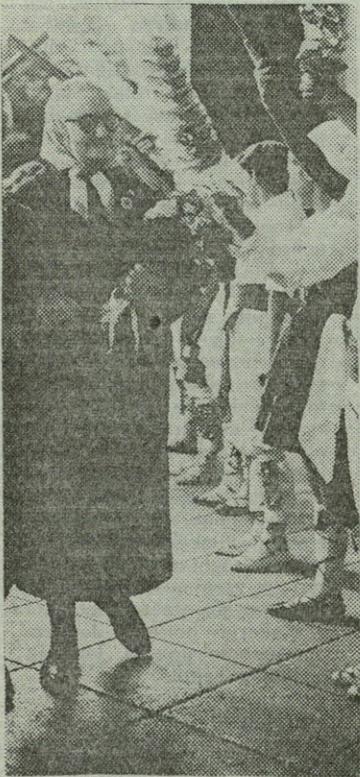
Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
surreratzea
Basorri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Basorriaren alde

ZAARREI GORAZARREA MOTRIKUN

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak antolatua

«Zaarrari zor zaiona»

BERRIO ZAARREN OMENEZ

Aurten ere probintziako etxe onek zaarren gorazarrea antolatu zuan urtero egin oi duan legez. Aurtengoa, berrogeita laugarren urtea izan da jaialdi au ospatzen dala. Eta egun au, ain zuzen, Motrikun egokitu zaigu.

Leenago ere gure errian zaarren omenez jaialdi berezi eta erriko bat antolatu zuen ZINUA elkar-teak. Oraindik ere gogoan dauka-gu egun ura: pelotari, bertsolari, arrijasotzaille, erri osoa bildu zan zaarrak agurtu eta txalotzera. Ura zan eguna ura!

Orain, berriz, Urriaren 7an beste egun alpagarri bat ezagutu genuan. Gure zaarrei eskeinitako eguna oskarbi ikusi genuan Motriku gainean eta Euskalerrri osoan, nik uste. Egund gogoangarri baten asieran geundela adierazi nai zigun nunbait.

ZAARREN GORAZARRE EGUNA

Jai egun berezi ontan goizeko amarretan alako biribilketa saioa entzun genuen. Binbitartean jendea Txurruka Enparantzan biltzen ari zan. Bertan bildu ziran kanpotik jaialdi ontara etorriak eta, baita bertako erriko semeok ere.

Amaikak best gutxitan txistulariak aurrean alkate-soñua joaz eta Goizeko Izarrako dantzariak uztaiak ipintzen zituztelarik Elizara ziran bai bertako eta bai kanpook agintariak; baita gure aiton-amonatxoak, ere lore xorta esku-

tan zeramatelarik. Auen poza eta zoriona, auen poz-malkoak... Omenaldia berei eskeiñia zenez gero, Elizan ere eurentzat gordetako alkitan eseri ziran. Elizak ere bere ongietorria eman nairik organoak AGUR JAUNAK jotzen zien, bein ere baiño poz aundiagoaz.

Motrikun egiten diren mezak badute kutsua, kanpotarrak aitortzen digute ori. Meza Nagusia benetan ederra izan zan. Gure Erretore Orbegoza jauna meza emaille aldarean, eta erriak apaizarekin bat egiñik mezatan parte artuaz. Gure zaarrek ez dute aaztuko nolana beren omenez eskeiñi zitzairen meza ura.

D. Inasioren itzaldia, berak oi duan erraztasunez, mamitsua izan zan. Gotzai jaunaren ezin etorria adierazi zuen, leen bizi erdaraz eta, zorion itzak zuzendu ondoren, bere euskara erriko eta errazeen zaarrentzako goralmenak baiño ez zizkigun eskeiñi.

«ZAARRAK MAITE DITUAN ERRIAK IRAUNGO DU»

Orrela zion gure Erretore jaunak. Materia, dirua ainbeste estimatzen dan aldi ontan, baiño ez duten gauza eta pertsonak ain erraz baztertzen ditugun une ontan, zaarrak gogoan artzea, aintzakotzat artzea, estimatu eta maitatzea erri baten aberastasun estimagarrienetako degu zalantzarik gabe.

Sendiaren erak aldatuz doazela entzun degu bein baiño geiagotan. Ikusi ere gauzak aldatuz doazela ikusten degu, eta bein baiño geiagotan zaarra baztertutik gel-dituko ez ote dan beldur gera.

Orbegoza apaiz jaunak zioen bezela, era guztietako erriak bidegabekeriak eta injuztziarik egin izan dute zaarrak baztertutaz. Aurten bi jaialdi auetan Motrikun ikusi degunak besterik erakusten

du. Zaarrekiko estimazio eta maitasun kontzientzia, gero eta zorrotzagoa da, gero eta sakonagoa. Nor berak esker onez jokatzen badu, besteak ere berdin egingo duten itxaropenik ez degu galdu bear. Gogoan artzeok izan ziran, bada, gure Erretore jaunaren itzak.

OMENALDIA

Meza bukatu ondoren Txurruka Enparantzan zaarrei omenaldi berezia eskeiñi zitzairen. Ongi etorri itzak, agurra, Julio Abad jaunak Aurrezki Kutxako arremaketako arduradunaren saioa leenbizi, erriko alkateak ondoren, San Martin jaunak jarraitzen ziolarik itzaldiak egin zituzten. Ondoren pensioaren agiriaren banaketa izan zan eta omenaldi bezela Jose Mari Iriondok aurkezten zituelarik, GOIZEKO IZARRAKO dantzarien iarduna. Bagenuen gure dantzariak ikusteko eta txalotzeko gogoia. Geroa ere ezeren oztopo eta eragozpenik gabe jarrai dezatela opa diegu.

Izan ere gure erriko dantzak erri maillan dantza ditezela opa degu. Goi maillako taldeak ezezik erritan lanean ari diran taldeez mezezi dute gure txalo eta zoriona. Motriku, leen, orain eta beti, erri abeslari degu. Baiña gure oiturrak eta dantzak ez ditu alde batera baztertutik utzi nai. Eutsi bada GOIZEKO IZARRAKO gazteok. Etorkizuna zuena da ta. Jendeak, Gernikako Arbola entzun ondoren, gogor txalotu zituen dantzari eta txistulariak.

Euskaldunok, gure arteko gorabeerak dirala eta, umorerik gabe bizi omen gera Gelegi tristatzen ari ote geran susmoa entzun izan diot norbaiti. Gure zauriak eta oiñazeak goxatuko dituen sendagarri goxoa, umore alaia bearrezkoa zaigu. Eta orrelako jaialdi ba-

terako parra eragin arazteko Pello Kirten ekarri ziguten. Gisa ortako jardunen aurka lan batzuk agertu izan dira ZERUKO ARGIA bertan. Gure aldetik Pello Kirteni errespeto geiago eskatzen diogu. Erdaraz umorea landu nai badu landu dezala, baiña erdera garbian euskaldunok arlotetzat jo gabe. Ulertu nai badu onenbestez ulertuko du, noski.

Bazkaria ere giro eta alaitasun ezin obean igaro zan. Eguna, beraz, eguraldiak lagundu zuelarik, bete-beteko atera zan. Eta gure zorionik beroenak merezi dute egun au, jaialdi-omenaldi au antolatu dutenak.

ZAARRARI ZOR ZAIONA

Zaarren omenaldiak dirala eta leen esan degunez, guztiok gai eta arazo ontaz obeto zalefuko gera. Gure gazteriak zaarrak aintzakotzat ar ditzan, onurakorrak izango dira orrelako egunak. Eta egia esan, bear ainbat ez degu egingo zaarrei zor zaiona ordain dizaiegun.

Itzaldian entzun izan genduaneg, gaurko aurrerapena, gure erriak gaur erakusten duan indarra, lan egiteko egokiera eta abar gure aurrekoei zor diegu. Gure aurrekoek egindako lanari eskerrak bizi gera gaurko aurrerapen maillan, eta itzaldian bertan entzuten genduaneg, gure zaarrei gure esker ona azaldu bear diegu.

Baiña gai au aipatzen asi gareneg gero, zertxobait geiago ere esango genuke. Omenaldi auek eskeintzea ez da inolaz ere nahikoa. Urtean bein zaarren omenaldia auek eskeintzea ez da inolaz ere naikoa. Urtean bein zaarren omenaldia dela eta denok goxo goxo egun on bat igarotzea, orren ondoren besterik ez bada, alferrikoa izango da.

Don Inasioren sermoia zerbait luzatuz, geure aldetik au esango genuke: zaarrari erabateko erantzuna eman bear zaio. Zaarrari kezkarik gabeko zaartzarrea eskei-

ñi bear diogu. Diru arazoa dela eta ez dedilla kezkatu bizi. Urtean lan egin duanak orrenbeste merezi bait du.

Gaur gaurkoz konpondu gabeko arazoa dala ikusten degu, askatu gabeko korajilloa. Zaartzarrea dala eta jarritako pensioak atzera gel-ditzen ari dira. Prezioen aurrerakada gogoan arturik pensio eta diru sari auek ez dira gaurkotzen. Erretiroaren asieran urri gelditzen zaien diru ori erabat eskax gertatzen zaie, erretiratu eta andik utetara. Erretiratzeko bildur bizi dan jenderik ere bada lantegietan. Bizitzaren azken urtetan atseden apur bat artzeko bildurak alajaiña. Goseak ez bait du atsedenik.

Ongi deritzagu orrelako jaialdiak antolatzeari. Biotzez zoriontzen ditugu Aurrezki Kutxa Probintzialeko arduradun eta langilleak. Baiñan onelako egunak gure aldetik aal deguna egitera beartzen gaitu. Eta gai ontan goian dagoenak bekoak baiño geiago dezake.

ZINUA URREN JAIALDIAZ PENTSATZEN

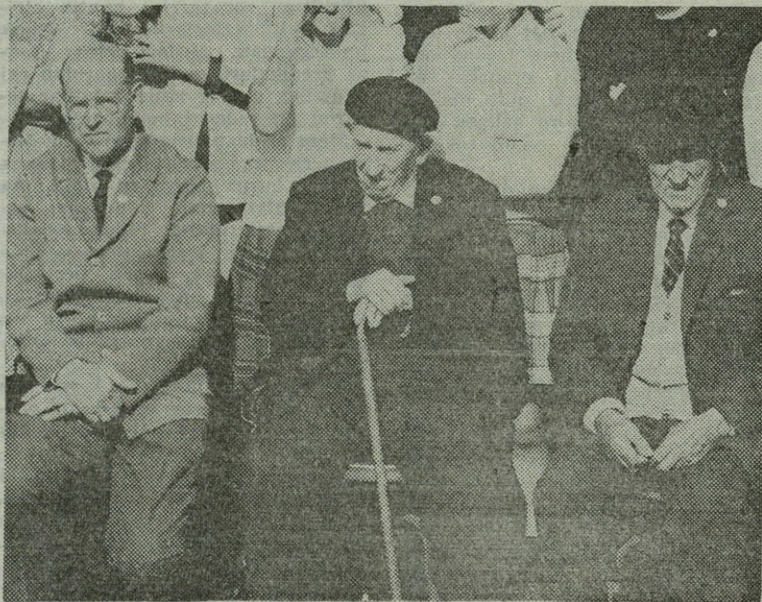
Ziñua elkarteko leendakariak egun ortan aditzera eman zidanez, dagoeneko urren jaialdiak, Andre Mari egunez egingo dan jaialdiak, pentsatzen ari dira. Jendeak emandako erantzuna ikusita pozik dande eta aurrerantzean egund gogoangarri au ospatzeko gogo biziz.

Berrizte eta aldaketak ere izango omen dira, baiñan aurten bezain erriko egin nai dutela zioen.

Aurten jaialdi egokitu dira gure errian, biak zaarren gorazarreari buruz, zaartzarrea dauen oiek gorraldu nai izan dute. Baiñan ez da egund bakar bateko jaialdia izango, urren urtetan ZINUA antolaturik jarraituko baitu.

Aurrezki Kutxa Probintzialak, berriz, urren urtean berrogeita hostgarren eguna antolatuko du. Elkarte eta instituzioek beste orrenbeste egingo balute, beste ku-ku batek joko luke.

Andonegitar Ziriako

«Zaarrak maite dituan erriak iraungo du».

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

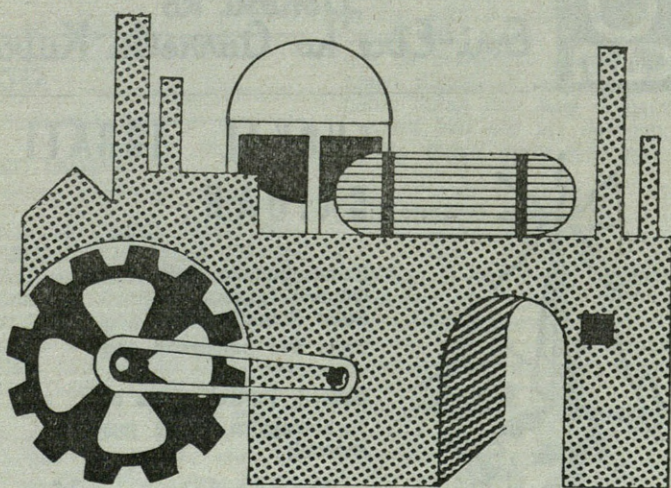
MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz zure erlojua KANARIAS bertan baiño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

GIPUZKOA'KO LANTEGIAK AUERRERA ATERATZEN LAGUNDU

Gure eginkizunetan audienetako bat, Gipuzkoa'ko lantegiak aurrera ateratzeko laguntza ematea da. Gure diru laguntzakin, Gipuzkoan lantegi asko zabaldu eta indartu egiten dira.

Diru laguntza au era berean, janari gai, etxegintza, burni, mikromekanika, argi indar eta elektronika lantegietara banatzen da... eta beste edozer eratakoentzat ere bai.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

ELIZAREN BERRI EUSKAL ERLIJIOA

FRANTZIAN ZENBAIT PARROKIA ERRETORERIK GABE ANTOLATZERA GONBIDATUAK

Igandeko mezaren orde apaizik gabeko batzarrek egiten direnean

GERTAERA

Titulu eta azpi-titulu horiekin artikulua interesgarri bat dakar Urriaren 5eko "Le Monde" egunkariak. Laburtu egiten dut.

Ezarian ezarian, frantses diozesia bat iraultza koxkor bat ari da burutzen joan den urtetik hona. Ihaztik, dozenan bat parroikia, beren burua erretorerik gabe antolatzen gonbidatu ditu beren gotzaiak. Bada antzeko eraginik Frantziako beste eskualdetan ere: igandetako mezaren orde, noiz-behinka, apaizik gabe parrokiak batzarra egiten bait da.

Dudarik gabe, esperientzia honek, ondorio handiak ekar lezazke sakramenduei buruz.

KASO BAT

Erretore bat hiltzen da. Gotzaiak ez du ordezkorik bialti nahi; batetik, apaiz gutxi delako; bestetik, kristauak kontsumidore huts bezala ikusten asperiturik dagoelako, eta nor bere erantzukizunak leporatzen ikusi nahi duelako, parroikia eta kristau elkarte mailan bertan.

PROPOSAPENA ETA EKINTZABIDEZKO HEZIKETA

Lehenengo galdera, herri horretako kristauei: "Eta igandeko gure meza, zer?". Gotzaiak, orduan, azken kontzilioaz mintzo zaie eta frantses gotzaineriak azken aldi honetan emandako argizapenez. Alegia, apaizari apaiz denez ez dagozkion eginkizunak laikoek hartu behar dituztela beren gain.

Eta berriro herriko kristauak: "Bai, noski, gotzai jauna, baina nork emanen du kristau dotrina? Nor arduratuko da gaisotaz? Nork lur emango die hildakoei?". Eta gotzaiak, berriro, kontzilioaz eta gotzaien erabakiez mintzo zaie: jakizue, hiletak beaiek ere egiteko ez dela apaiz beharrik. Gainera dio: "Zeuren esku duzue aukera: dela hurbileneko herrira joan igandeko mezarerik legea egiteko, dela zeurok zeuren kristau elkarte antolatu. Jakina, zuen parrokiak deitzen ahal du diozesiako apaizen bat edo beste. Baina ez du inork erretoretzarik izango".

EXPERIENTZIA MARTXAN

Eta gotzaiarekin batera herrira joan den Bikario Orokorrak, esperientzia hori aurrera eramateko boluntariorik ba ote den galdetzen du. Eta eskua eskuaren ikusten da altxata. Prest direnak berriro deitzen dira hamabost egunetara, eta karguak banatzen hasiko dira: batzar eragile, katekesia, berri-emaille, ekonomia...

Parrokia batzutan modu batetara, bestetan bestela. Parrokia batetan, hilean behin egingo da, igandez, mezarik gabeko batzarra. Jakina, mezarik gabe gelditu direlako kezkarik gabe.

Ospakuntza hori, gehienez, elizan bertan egin ohi da. Homilia era askotara egingo da: apaizen batek egun eta toki horretarako gertutua irakurri, al-dizkari batetatik orrialderen bat irakurri, edota laikoren batek bere kaskotik ateratako sermoia egin. Eskea, gehienez, azkenerako uzten da. Sarritan komunioa ematen da; jakina, apaizen batek aldeztu aurretik sagararitutakotik. Ospakuntza, meza bezalatsu amaitzen da.

EXPERIENTZIAREN KONTRAKOAK

Erretorerik gabeko kristau elkarten lehen ondorioek aski baikor, aski onak ematen dute.

Mezarena egitekotan aldameneko herrira joan ohi direnak oso gutxi izan ohi dira. Eta, igandeko batzarra huts egiten dutenak, berriz ez dira gutxitu.

Ageri da, laikoek lehen baino gogotiago eta gehia-

"Kristau-elkartetik sortuko dira bere ministroak"

go eskuhartzen dutela: batzarrek gertutzen, haurrei katekesia ematen, antzina erretoreak egin ohi zituen beste mila gauzatan.

Baina bada zailtasunik ere.

Askotan, eta gehienbat, apaiz beraiegangandik. Zenbaitetik ezin eraman du "albora" gelditze hori. Beste zailtasun handia, kristau tradizionalistengandik datorrena da. Eskuak burura eramanez, Eliza nora doan galdezka dihardute. Heresiak ere salatzen dute. Hala nola Pierre Debray-k. Gainera, berorrek esango du, apaizik gabeko batzar horiek ez dutela bat meza entzun beharretik libratzen, e.a. Diote, nahi izanez gero, beti aurkitzen ahal litzakeela apaiz zaharren bat meza emateko.

Experientzia berriaren eragileek honela erantzungo diote azken ateraldi honi: zer esanahi izango luke halako kristau elkarte batek? Elizaz zer ezaugarri bitxi emanen luke? Eta batez ere, bihar eguneko datorren apaiz eskasari aurrea hartzea ez ahal da obe, beti narran, arrastaka, atzetik, gertaeren atzetik ibili ordez?

BI GALDEKIZUN

Dena den, esperientzia berri honek bi galdera mota sortzen ditu: bata, eukaristiari eta mezari dagokiona; bestea, laikoen eta apaizen ministerio edo zerbitzugintzari dagokiona.

a) Mezari buruz. Meza, igandez, ez ahal da obligaziozkoa Erdi Arotik hona? Zenbait teologok honela erantzungo dizu: "Obligazioa batzarrari buruzkoa da (eta lehen kristauak aipatzen dituzte). Egia da kristau bat ez daitekeela bizi sakramendurik gabe, baina hori ez da aski, Elizaren legedian, obligazioa justifikatzeko". Eliz-legedia ez dator bat hain garbi arrazoiak horrekin. Baina, legedi hori berritzekotan dago.

Bestalde, esan behar da, igandeko apaizik gabeko batzar horiek ez direla meza; baina, eliza berean aurreko igandean edo egun berean beste elizaren batetan emandako mezari lotuak daude.

b) Zerbitzugintzari buruz, inork ez du pentsatu, ordenaturiko apaizaren orde ezkontutako laikoak ematerik. Hain zuzen, kontu handia izan dute, kargu bat iraupenez inori ez emateko, sasi-erretore gerta ez dedin denborarekin; baizik eta, batez ere batzar eragile delako kargua, txandaka txandaka egin ohi duten zenbaiten artean.

AMAITZEKO

Gauza bat du, bederen, ona esperientzia honek. Herriaren premiak eraginda sortu dela, eta ez laboratoriorioan asmatuta.

Oraino, ordea, ikusteko dago noraino helduko den. Halaz ere, garrantzizkoa, hor dabilen pertsonak heltzen joatea da.

Frantziako Liturgia Artzaingo Zentroko batek honela zioen: "Kristau elkartetatik sortuko dira bere leader-ak, kristau elkartetatik sortuko dira bere ministroak".

AMUNSA

Askotan entzun dugu «Elizak garaian garaikoa eta tokian tokikoa» izan behar duela. Hortarako bere-bereak izan behar ditu «gizon-emakumeen poz eta itxaropenak, atsekabe eta larriak».

Euskal Elizak ere badu zertaz arduratua herri arazoan eta langile munduan, dauden borrokak aintzakotzat hartzen baditu. Ukaturik dauden eskubide batzuen alde argi eta garbi hitzegin beharko luke. Giltzaperatuen eta nahigabetuen garrasiak ere entzun beharko litzukke.

Arreta haundia jartzen ari da Euskal Eliza azpiko indarrek «tresna» bezala erabili ez dezaten. Ondo dago. Badu arrisku hori ere. Baina ez luke ardura gutxiago hartu behar gainera indarretatik askatzen. Lotura zaharrak, sendoak eta kaltegarriak bait dauka. Eta ez beretzat bakarrik, baita beste askorentzat ere.

Gaurko hontan, ordea, ez dut bide hontatik jarraitu nahi.

Paulo seigarrenak Dalai Lama-ri esan dizkion hitzak ematen didate hontarako bide. «Eliza katolikoak aintzakotzat hartzen ditu eta errespetoz ikusten budismoak daukan izpirituzko indarrak... Asiako erlijio zahar eta ohiturei, dagokien begirune sakon errespetagarria die», esan du Aita Santuak.

Jende asko harritu du Aita Santuak Dalai Lama-rekin izan duen harreman eta jardun honek.

Izan ere ahaztu egin zaigu Vaticano II. n. Agian irakurri ere ez dugu egin. «Ez du erlijio hauetan dagoen ezer santurik eta egiazkorik baztertzeko... berauen jokabideak eta biziera, aginduak eta erakutsiak, errespetatzen ditu... denetan bait dago gizonak argitzen dituen EGIaren izpiren bat», irakur ditekete beste gauza askoren artean.

Harzuloko euskaldunek ere bazuten beren erlijioa, eta bazuten erlijio hori bizitzeko era. Gaur arte iraun du antzinako euskaldun haien erlijioerak. Zenbait gauzetan ez du desegin kristautasunak ere, nahiz eta kristautasun hori «latin-griego-judu» kulturaren jantziak eta mamiaz gureganaino iritxi.

Halere aitor dezagun kultura jantzi horrekin sartu den kristautasunak kalte haundiak egin dituela zenbait erriak kulturetan eta erlijio-keran.

Lehen ez ziren, agian, gehiegi hortaz jabetu. Ezjakinean egindako okerra izan zitekeen. Gaur barka ezinezkoa da.

Beldur handiegia dago oraindik mezatan euskal musika eta euskal musika tresnak sartzeko. Ez gaitu gehiegi betetzen gaurko meza-moldeak, baina jende asko dago oraindik molde hoietan sartzen dena. Eta errespetagarri da. Baina gaurko meza-molde hau euskaldunagoa izan ditekete. Gezurra dirudi baina oraindik zenbait elizetan «herri-meza», urtean behin egiten den «herri-meza» hori, debekatu nahirik dabilza. Badakit askotan ez dela egiazko «herri-meza» izaten. Iganderokoak hainbat, bai ordea.

Sartu da herri-hizkuntza liturjia. Jakitekoa litzake herri haunditan zenbaterainoko aukera dagoen euskerazko meza entzuteko, zenbat dauden, zer ordutan eta abar. Donostian behintzat ez dago aukera haundiegirik. Baina hutz dezaigun horri pakean.

Paulo VI Dalai-Lama-rekin

Euskerara itzultzen ari dira liturgia. Hortarako, ordea, ez litzake aski hitzez-itzez euskal hitzez euskeratzea. Lehen aipaturiko «latin-griego-judu» kultura hori erantzi beharko litzaiok lehenik. Eta gero gaurko giroko eta herri bakoitzeko hizkeraz, pentsaeraz, arazoz jantzi. Hori, ordea, ondo egin beharrekoa eta lan zaila da.

Baina badu hontaz euskal elizak bete gabe uzten duen lan errazagorik. Ez dakigu erakundeentzat hain begiruneko den eliza honek nola demonio ez dion begirune gehiago Euskaltzaindiari. Badakit adituean eta hiztegiaren ez dezakeela liturjiarako euskara gehiegi batu. Baina zer eragozpen dauka ortografian eta deklinabidean jarraitzeko? Borrokan ez sartzeagatik? Alderdi batekin dago, ordea, besterik gabe. Eta Euskaltzaindiaren eta honi jarraitu nahi dionaren aurka.

Are gehiago oraindik. Euskal teologia bat behar dugu. Gure arazoan erantzuten den teologia noski. Eta hontan badugu ikasten ari diren zenbait teologoen itxaropen. Baina ez da hori bakarrik aski. Euskal pentsamoldez, euskal senaz eta euskal erlijioz ornituriko teologia behar dugu. Eta hontan oinarriak jarriko dituzten gizonak, D. Joxe Migel Barandiaran, D. Manuel Lekuona eta Juan Mari Lekuona ikusten ditugu gure artean. Juan Mari behintzat hortaz arduraturik lanean ari dela uste dugu. Enbido koskor bat joko al dizut Juan Mari? Noiz hasi behar duzu hortaz idazten?

Baina hau guztia egiten eta bizitzen euskaldun kristau talde txikietan hasi beharko litzake batipat.

IRAOLA

DEPURACION DE AGUAS S. A.

Ur lanetan eta zereginetan berezia edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko zikindutako urak garbitzeko.

Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44

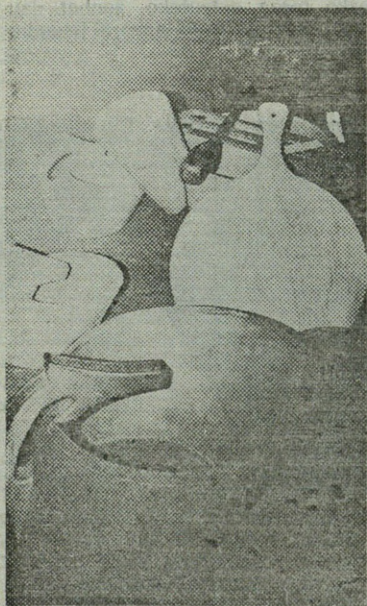
BILRAO

Euskal Jakintzaren Astea Lesakan

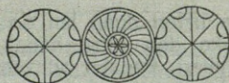
Aste honek zerbaiten hasera izan behar du

Iturengo Zanpanzar gazteak. Hamar mila peztan balio du jantziak. Laguntza behar dute taldea gehitzeko.

Domingo Etxandiren lan batzuk.

Ardotegitik ardotegira ibiltzeaz gain...

Gure irakurleak dakikeenez, Euskal Jakintzaren Astea ospatu berria da Lesakan Urriaren 6tik 14-era. Bertakoak ez ginen batzuk poza hartu genuen Nafarroako herri politenetako bat berriro ere ikustea egokitu zitzaigun. "Pilarica" egunez igaro ahal izan genuen, hain zuzen, euskal giro apartakoa jaia.

Lesakan lehendabiziko aldiz ospatzen zen horrelako Euskal Aste bat baina antolamendua ezin egokiagoa lortu dute lesakarrak. "Kasinoa" deritzan etxe ederrean kua dro asko zeuden zintzilik, eta nahiko jende zebilen haruntz eta honuntz begira-begira. Pinturak (gehienak oleoak), eskulturak, burni-lanak, yoareak, kaikuak, kutxak eta abar ikusi ahal izan genituen. Pintoreak, Bidasoa ondokoak ziren: Elizondoko bi, Ondarrabiko bost, Berako bi, Irungo sei, Lesakako bat, eta Errazuko bat. Eskulturak, Ondarrabiko Mendibururenak; Burni-lanak, Lesaka bertako Lanz osaba-ilobenak; egur-lanak Arizkongo Santxotenarenak, kutxak, Martin Iruretak eginak eta Yoare, kaiku, opuru eta abatzak Domingo Etxandik eginak. Baziran gainera hilarri eta harmarri batzuk ere. Erakusketa dotorea, "Kasino"ko ganbara ederrean antolatua izan zana.

Haseratik hau ikusiz gero, bidezkoa zen eratzaleetaz pentsatzea. Galde egin orduko han azaldu ziren bi gizon gazte: German Goienetxe eta Antton Erkizia. Hasi ginen mintzatzen:

—Nork eratua da Lesakako Euskal Jakintza Aste hau?

—"Beti Gazte" elkarteak eta herriko gazteak hartu dugu parte. Lesakak hiru bat mila bizilagun ditu eta horietatik bostehun bat izango dira gazteak. Badago beraz, laguntzailerik.

—Nolako euskal giroa daukazute Lesakan?

—Euskal giroa franko galduta ibili da gure herrian eta orain badiardi berrirori pizten ari dela talde batzutan. Baina oraindik asko falta zaigu. Begira zer gertatu den euskera ikasketarekin: orain hiru urte poliki hasi ziren baina ikasleak ez zeukaten gogo askorik eta aurtan ez da izango ere. Baliteke gaizki eratua izatea ere, baina dena den, ez da itxurazkoa.

—Zer ondoren ekarri dizkie Lesakako gazteriarri fabrika haundi horrek?

—Gazte guztiak han egiten dute lan. Ogi-bidea ekarri du horrek. Bai eta zenbait alferkeria, ongi bizi nahia eta euskal gauzetako axolabekeria zenbait ere.

—Euskal Aste honetako gazteriak eman ote du dirurik?

—Gazteei etzaie dirurik eskatu. Batez ere Herriko Etxearen laguntza eratzen da.

—Eta nolako izan da herriaren erantzuna?

—Hemen hutsune txiki bat izan

dugu. Bakar batzuek osatu dutela programa alegia. Bilera batzuk egin ziren baina oso gutxi erantzun zuten orduan lana egiteko. Programa egiterakoan eta erabakiak hartzerakoan gutxi batzuk arduratu dira beraz. Baina bestela, hortik aparte, herriak oso gogoz hartu du euskal aste hau antolatzeara.

—Zer ondoren izango du aste honek?

—Euskal Astea bera ez da bukatu bat, hasera bat baizik. Beste zerbaiten hasera. Hemendik aurrera hitzaldi, dantza-saio, sariketa, kantu-zahar biltze eta beste horrelako zerbait egiteko asmoa dugu. Aste honek giroa sortu eta gazteria esna arazi egingo duela gaudu. Askok ez bait du oraindik zenbait proiektu ikusten; eskutik eraman behar...

—Gaur ikusi ahal izan dugunetik gain zer gehiago izan da eta izango da aste honetan?

—Euskal antzerki saioa, bertso-lariak, kantariak eta zenbait hitzaldi. Oso harrera ona izan dute saio guztiak. Hitzaldiak batez ere harritu gaituzte. Behar bada lehen baino leku hobean egin direlako edo, jendea gogoz joan izan da. Gazteak ikusi dute ardotegitik ardotegira ibiltzeaz gain ere bada-gela zer eginik eta dohan ere egin behar dela lana zenbait arlotan. Gainera, aste honetan, uste-labeko taldeak egindute lana, ez beti-betikoak bakarrik. Eta, jakina, neskak ere bai, agitz ondo.

—Ba ahal dago ikastolarik Lesakan?

—Ez. Eta beharko litzake, haurretan hasi baita euskera galtzen. Baina horretarako iruñetik laguntza behar genuke.

—Dantzari asko dago gaur Lesakan...

—Bai. Herriko espatadantzariak, Iturengo Zanpanzarra eta Iruñeko Oberena taldeak dabilta. Arratsaldean frontian izango den jaialdian Arizkongo taldea ere hemen izango dugu bere "Mutil dantzarekin".

—oOo—

Bai. Han zen gure Mariano Ize-ta bere mutilekin.

Jenaro eta Antton lesakarrak lanpetuak dabilta. Eten gabe datorrkie nor edo nor galdezka edo zerbaiten bila. Guk ere pakea eman beharko diegu.

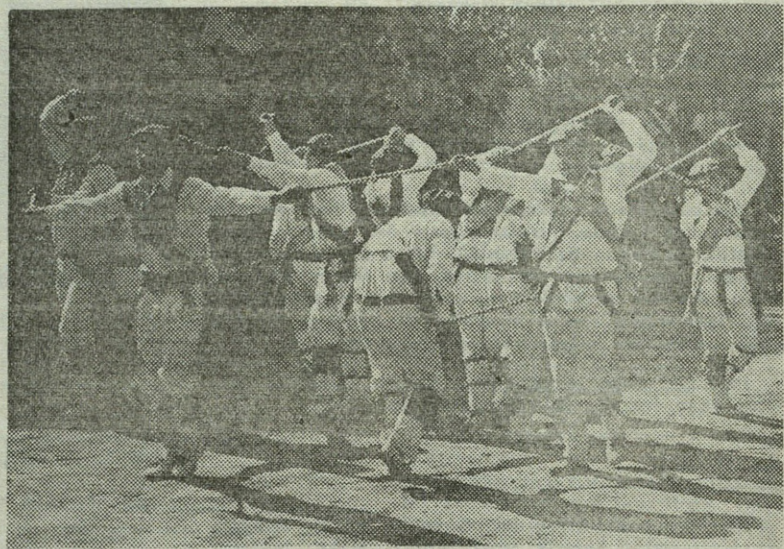
"Kasino"ko tabernan mendigoizale talde bat "Atherratzeko Jai-na"ren bertsoak, sasoi ederrean, kantatzen ari da.

Begien parean ikusten dugu egurrean idatzita: ADISKIDE AUNDIAKIN ORDUAK LABUR.

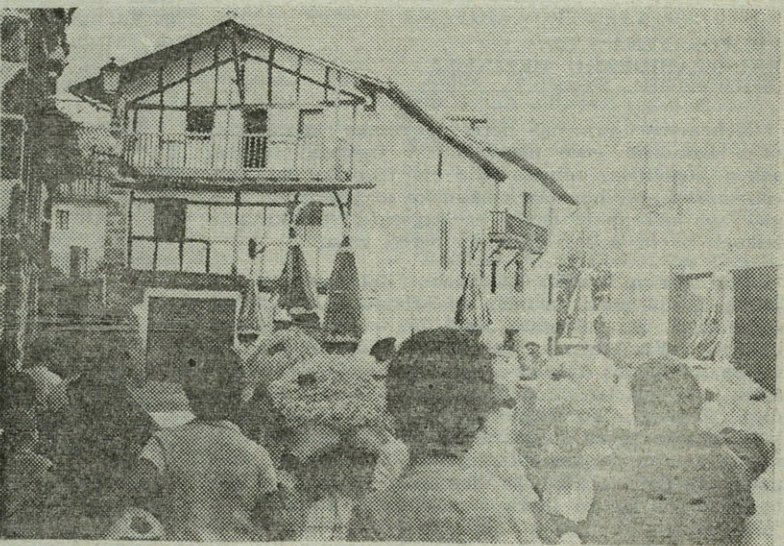
Hala gertatu zaigu guri ere adiskide hauekin, ordu bete tximista bezala joan zaigula.

Haundiak izaki nonbait lesakar lagunak...

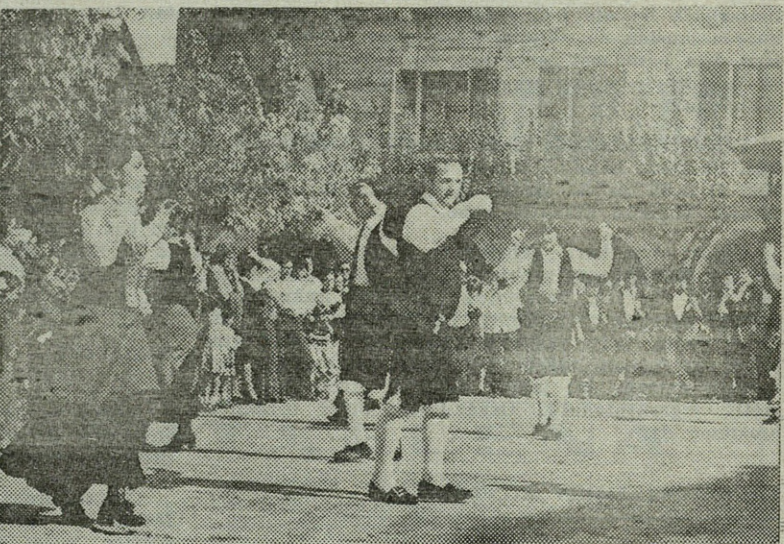
ERRIALDE

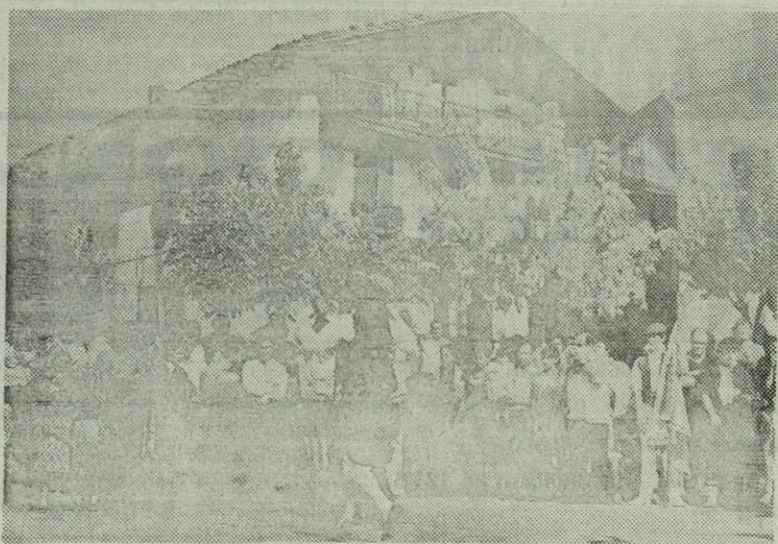
Lesakako espatadantzariak.

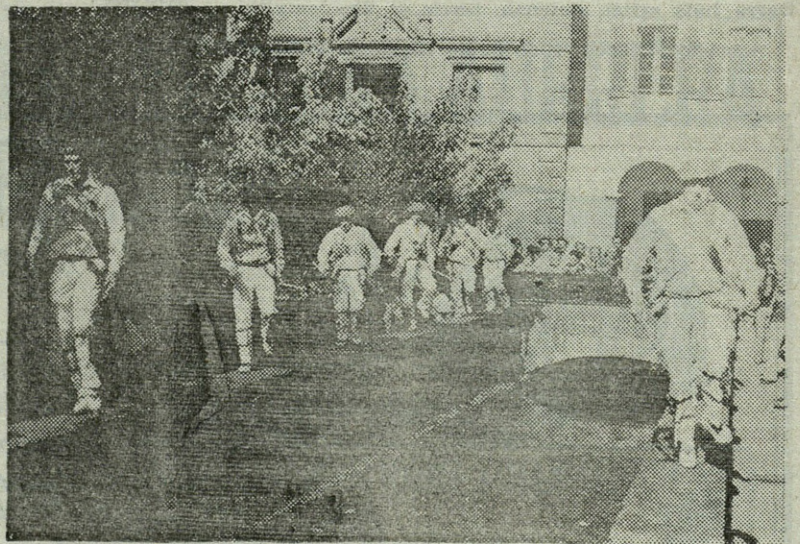
Iturengo Zanpanzarra.

«Oberena»ko neska-mutilak.

«Oberena»koak dantzan.

Lesakarrak zubi gainean dantzatzen